

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Pristranska c. kr. vlada.

Ni ga menda v Avstriji naroda, kateremu bi naša vlada s svojim provokatoričnim, germanizatoričnim upravnim sistemom bolj metala polena na pot svobodnemu kulturnemu razvoju, kakor ravno nam Slovincem. Večkrat smo že na tem mestu primerno ožigosali omenjeni vladni sistem, katerega nevarni vplivi razdvajajo naš narodni organizem tako v šoli kakor sploh v javni upravi.

Slovincu se povsod, kjer se količkaj da, odjeda kruh, ki edino le nemu pripada, in to ne ravno v obmejnih ekspaniranih krajih, ampak celo v sredini Slovenije. Zato pa tudi narede vse slovenske pokrajine zlasti na tuje vtis, da to slovensko ozemlje ni nič drugega kot podjarmljena provinca, na kateri apatično životari manj vredno slovensko pleme.

Žalibog nam nudi zgoraj omenjeni vladni sistem dan na dan priliko baviti se z njim, ki se pojavi danes v tej, jutri v drugi obliki. Kako skrbi naša vlada za svojo ljubljene nemške sinove nam je znano. Ker pa ve, da v kljub potrpežljivosti slovenskega naroda, posebno še v današnjem modernem času, ko zahteva splošna in enaka volilna pravica tudi v resnici enakost in enakopravnost z ljudstvom, torej v dobi demokratizma, ne more in ne sme več v službo in na čelo narodove uprave postavljati ljudi, neveselih njega jezika, poskrbela je za to n. pr. na Štajerskem, da se zgolj formalno pripušča nemški uradniki slovenskim kurzom. Ti kurzi trajajo pol leta, seveda na stroške davkoplačevalcev, ter na stroške slovenskih uradnikov, katerim se dajo podrejena mesta, ali pa se jih prestavi v popolno tuje nemške kraje.

Kako izgleda s to slovenščino je znano. Tudi v krajih recimo pri nas v Ljubljani seveda, morajo biti prva mesta rezervirana tujcem. Ker pa tukaj brez znanja slovenščine absolutno ne gre, in ker se do najzadnjega časa našim Nemcem sploh ni zdelo vredno temeljito se priučiti našega jezika, polagati morajo izpite pred tozadevno c. kr. izpraševalno komisijo, katera jih tudi v najslabšem slučaju vzposobi.

Imamo pač svoje mnenje glede takih izpitov. Toda veljali so doslej, in kakor nam je znano, pri tukajšnji dež. vladi, fin. ravnateljstvu itd., prav najboljša in odgovornejša mesta zavzemajo zlasti Nemci na podlagi takih spričeval. A kar velja za Nemce, ne velja za nas Slovence. Pri nas je pač izključeno, da bi mi polagali enake izpite iz nem-

ščine, ker sploh moramo pohajati v nemške šole — ker slovenskih nimamo.

Toda te dni se je zgodil nečuden slučaj, ki je tipičen, ker gre za to, da je neki seveda slovenski uradnik pri c. kr. dež. plačilnici v Ljubljani na enak način izkazal se s spričevalom glede laščine, ko je kot sicer jako sijajno kvalificiran obenem pa najstarejši kompetent v konkretnem statusu blagajniških uradnikov cele menarhije prosil za izpraznjeno, za en razred višje mesto c. kr. fin. blagajne v Trstu. Tu je deželni jezik laščina, kot drugi seveda pa tudi slovenski jezik. Pri tej c. kr. blagejni med 15. uradniki le eden za silo lomi slovenščino. Že iz tega razloga bi ne smelo niti za hip biti pomisleka, ako se za to mesto poteguje slovenski uradnik, ki je na vrsti, a je tudi dokazano vešč laščine. Toda visoko ministrstvo je odredilo, da se mora dotičnega še enkrat izprašati pred strokovno izobraženim eksaminatorjem. Ker gre tu za Slovence, ne velja več spričevalo od tozadevne c. kr. komisije, temveč mnenje eksaminatorja — saj namen je prozoren!

Protestiramo proti takemu nečudenemu postopanju napram nam Slovincem, dokler se tudi za Nemce in druge narode ne odpravijo te c. kr. izpraševalne komisije. Pozivljemo vse naše poslance, ki naj izvajajo najskrajnejše konsekvence, če visoka vlada nemudoma ne odredi, da se izprašajo pred slovenskimi strokovno izobraženimi eksaminatorji tudi vsi oni uradniki, ki so na podlagi takih spričeval za znanje slovenščine bili nastavljeni povsod tam, kjer se to znanje zahteva. In tako bi nam Slovincem tudi enkrat bilo malo vstreženo...

Zasedli bomo mesta mi, ki itak nam gredo, obenem pa nam ne bo treba delati dvojnega dela — namreč v kolikor se tiče slovenskega uradovanja, katero opravljamo poleg svojih agend za nezmožne drugorodce.

Odpravijo se naj torej tudi slovenski kurzi za Nemce in Lahe. Odpravijo sploh c. kr. izpraševalne komisije, v katere vlada sama, kakor je pokazala v predležčem slučaju nič več ne veruje. Zahtevamo in pričakujemo od nje doslednosti glede tega.

Organizacija naše šolske družbe.

Sistem in celotna uprava naše šolske družbe boleha, v družbi ne najdemo racionalnega dela, v družbi ni prave smotrenosti. Vsi smo si o tem na jasnem in povsod čitaš

danes očitanja družbi, nekako popularno, da prepopularno je postalo, se znašati nad družbo. Nočemo se s temi vrsticami pridruževati onim, ki le podirajo, ampak zidati hočemo.

Vsak hoče danes vedeti, kako treba zboljšati življenje naše družbe, najrazličnejše nasvete čitamo in tudi vodstvo samo uvideva potrebo reforme. Zdi se nam pa, da taki poskusi ne bodo imeli zaželjenega uspeha, eksperimentirati je nevarno, le enostranske reforme so brezuspešne. V prvi vrsti se nam zdi potreben enoten reformačni načrt, o katerem naj razpravlja prihodnja skupščina. Poprej je treba natančno poznati položaj naše družbe v posameznih kronovinah, zakaj je tako in kako se da tem razmeram odpomoči; prikrivati si slabosti je smešno, jasnosti treba, če hočemo zdraviti. Dolgo smo slepomišili in želi neuspehe.

V naši družbi treba ločiti dve strani: razmerje naroda do družbe, požrtvovalnost slovenskega občinstva treba staviti napram nalogam, ki jih ima vodstvo družbe do slovenskega naroda.

Med vodstvom in narodom posredujejo podružnice; podružnice so glavni viri dohodkov naše družbe, življenje podružnic pomenja življenje družbe, njih napredek jamči družbi bodočnost in napredek. Danes pa tretjina naših podružnic spi; velika večina ostalih je brez lastne inicijative, slučajen impuls od drugod jih privede do občnega zbora in meni se, da je podružnica s tem izvršila vse svoje dolžnosti, s tem, da je vposlala centrali letne dohodke. Le malo pa je onih podružnic — na prstih ene roke bi jih menda sešteli — ki se še kaj višje povspnejo. Glavni vzrok tega žalostnega stanja je pač to, ker po večini ne umevamo dovolj dobro namena in pomena družbe in nalog podružnic, ali pa če jih že umevamo, ostane le pri tem umevanju in neka gotova lenoba nas ovira, to tudi izvršiti; naših podružnic ne smatramo za organizacije intenzivnega dela, zato so tudi taki odbori. Pri volitvah načelnih smo tako konzervativni, da hočemo imeti stare odbore, dasi niso storili ničesar. Tako pod pritiskom nezasužene hvale izvoljeni odbor slednjič celo pozabi sklicati občni zbor, da bi bil vsaj formalno voljen, in tako odpade z občnim zborom edini vir dohodkov — članarina.

Danes nimamo do naše družbe pravega zaupanja, z nekakim nezadovoljstvom dajemo svoje prispevke, ker nismo uverjeni, da bodo prinašali obresti, ki bi jih smeli pričakovati. Celotna družba in posamezni udje, vse je bolešno.

LISTEK.

Vsesokolski zlet v Pragi.

(Dalje.)

Telovadba.

Kar je zabranila izvršiti prvi dan nevihta, to in pa še mnogo drugega je vršilo Sokolstvo na telovadišču v nedeljo 30. rožnika popoldne. Z istim uspehom kakor prvi dan so proizvajali proste vaje, če mogoče še točnejše, še bolj ritmično in tudi bolj veselo. Po prostih vajah so telovadci pred tribuno načelnikove prirejali burne ovacije načelniku Č. O. S. d. r. u. V a n i č k u. Malobeseden kakor je pri tem pa resen, miren pa odločen nagovori jih dr. Vaniček: „Bratje, šli ste danes v boj za čast Sokolstva. Zbojevali ste ga s častjo. Hvala vam zato!“ Burni „na zdar“ klici zbranih telovadcev ga zahvaljuje na najlepšem priznanju, kar so ga mogli dobiti. V tem trenutku že tudi naskočijo načelnikove tribuno, dr. Vanička dvignejo na ramena ter ga čez telovadišče v spremstvu vseh 8000 telovadcev ob viharjem odobravanju vseh sto tisoč* občinstva ponese nazaj na njegovo mesto.

*) Po uradni statistiki je bilo 150.000 gledalcev.

Ameriške Sokolice nastopijo v efektnih vajah s praporci na plesno godbo.

Od slovanskih gostov nastopijo bolgarski „Junaki“, 44 po številu v prostih vajah in pozneje še v vajah s puškami. „Junaki“, ki so imeli doslej sive platnene srajce, so jih za vsesokolski zlet zamenjali za rdeče sokolske srajce pokazavši s tem, da se hočejo v vsakem oziru približati vseobčni sokolski organizaciji. Same krasne postave, lepih ogorelih obrazov so to, res pravi — junaki.

Hkratu z Bolgari prikorakajo pravzaprav pritečejo na telovadišče ameriški Čehi v belih telovadskih oblekah s kratkimi hlačami izvajajoč vaje z basket ballom. Vaje so sestavljene po gibih od igre enakega imena. Telovadec ima veliko žogo — kakor je foot ball — in to žogo podajajo in mečejo drug drugemu v najraznoterejših gibih. Vsi delajo iste gibe po trije telovadci skupaj, da je videti kakor balet.

Na to prične tekmovalna telovadba čeških sokolskih žup.

Župe tekmujejo kot celota v skupnih vajah, ki so jih same nastavile. Ocenjuje se nastop, odstop, pravilno sprovedenje, izvedba vaj v celoti, red in disciplina, kakor tudi ostroumna sestava in težavnost vaj. Vsaka župa mora tekrovati najmanj s polovico svojega članstva prišedšega na zlet. Nastopilo je 37 žup.

To je bilo nekaj velikanskega. Vedno nove čete, nekatere močne do 200 članov, so prihajale na telovadišče. Komaj da so si dajale prostor druga drugi. Vsaka se je potrudila pokazati svoje najboljše. Le si misli, sedaj je konec, pa zopet nastopi nova četa in ti pokaže zopet nekaj novega.

Tu si videl razne proste vaje s krasno sestavljenim rajalnim nastopom, vaj s kratkimi in dolgimi palicami, borenje s palicami, vaje z buzdovanom in ščitom (spomin na husitske boje), vaje z visokimi drogi s plezanjem in izvajanjem raznih vaj na njih, skupine proste in na orodji, proste skupine (telovadke in telovadci skupno) rajalni nastop s petjem, vaje z dolgimi prapori, vaje s kopji, vaje s puškami in nasajenimi bajoneti, vaje s kopačami (župa krušnogorska, ki ima zvečine rudarje za člane), vaje s cepci, baton, vaje na 16 konjih, skupne proste vaje telovadcev in telovadk.

Skoro da se je že napravila trda noč, ko je zadnja četa zapuščala telovadišče. Dobrih šest ur je trajala telovadba to popoldne, a telovadci so vztrajali, vztrajalo pa je tudi občinstvo. Opisati podrobno vsako četo in njene vaje posebej ni mogoče, že zategadelj ne, ker ni bilo mogoče slediti raznovrstnim izvajanjem čet, ki jih je razven tega še nastopilo po več hkratu. Ako smo enostavno našli izvedene vaje, storili smo dovolj za pojmovanje, kako

Spanju podružnic so kriva podružnična vodstva, stagnacije v celi družbi pa v veliki meri vodstvo. Vodstvo naj bi dajalo incijativo, pa je brez misli, vodstvo naj bi bilo središče narodnega dela, pa je brez delavcev; vodstvo naj bi skušalo povečati dohodke tako, da bi tega davka ne čutili preveč, ono naj bi racionalno uporabljalo ta denar — nima pa ljudi, ki bi znali najti nove vire, še manj pa takih, ki bi znali z dohodki dobro gospodariti.

Vsaka dežela ima svoje posebnosti, ni povsod enako lahko nabirati doneske; da izpolnjuje družba svoj namen dobro, je treba natančnega poznanja razmer, sicer so zavodi, ki ogromno stanejo, ponesrečeni.

Decentralizirati bi bilo zato treba vodstvo in nadzorstvo podružnic poveriti drugim organom. Da izpolnjuje narod svoje dolžnosti do družbe, zato naj skrbe ožja okrožja. Vsaka dežela naj se razdeli v par takih okrožij, naravna in gospodarska skupnost naj pri tem odločuje; prevelika naj bi ta okrožja ne bila. Imela naj bi nadzorstvo nad podružnicami, skrbela naj bi zato, da delajo, in kjer treba in mogoče, ustanavljala nove podružnice. Nekaka centrala narodnega dela naj bi bila ta okrožja. Okrožja posameznih dežel naj bi se združila v zveze: štajersko, koroško, tržaško, goriško, kranjsko. Te zveze naj bi imele v osrednjem zboru enega ali več zastopnikov — kakor obsežna in razkolična bi pač bila; ti možje bodo bolje poznali, kako treba braniti dečo na mejah pred pomenčevanjem, njim mora biti znan natančen položaj meje. Sicer naj bo pa družbina uprava centralizirana; z dohodki naj razpolaga le osrednji zbor, ki je pomnožen z zastopniki posameznih dežel. Ti naj bodo točni referenti, ti naj tolmačijo potrebe naših mej. Taki od zvez določeni zastopniki bodo gotovo bolj na mestu, ko naši današnji zastopniki dežel; čim bolj bodo izbrani, tem večja bo njih moč in tem večja tudi njih odgovornost. Voli naj se najboljše poznavalce naših narodnih mej.

Da bi naj posamezne dežele razpolagale s svojimi dohodki same, se nam ne zdi umestno. Kranjska bi bila aktivna, Koroška pasivna, Štajerska bi mogoče shajala, Trst bi si ne mogel sam vzdrževati potrebnih zavodov. Uprava šolskih zavodov naj bo enotna in zato centralizirana, dolžnosti in pravice učiteljev naj določuje centrala.

Tako približno naj se določi kompetenca centrale in posameznih zvez in okrožij. V centrali treba ločiti glavno skupščino in vodstvo. Glavna skupščina naj nam pokaže, jasno delo pretečenega leta, precizno naj se začrta pot, ki naj jo vodi vodstvo do druge skupščine; v to je potreben proračun. Skupščina naj določi natančen poslovnik, po katerem naj se ravna vodstvo, ta poslovnik naj uravna upravo šol, naj določi dolžnosti in pravice učnih moči.

Skupščina naj ne bo le nekaka manifestacija, posvetovanju naj bo odmerjenega več časa; skupščina naj se smatra za dan dela in resnih misli. Pravila treba spremeniti, sestavo vodstva predrugačiti, vlaganje predlogov omogočiti. Na skupščini razmotrivani in sprejeti nasveti naj bodo za vodstvo obvezni. Vodstvo naj daje impulz k novemu delu, naj išče novih virov, naj racionalno razdelitev dohodkov predlaga. Podatke daje vodstvu družbina pisarna.

Še nekaj o nalogah podružnic. Podružnice naj vodijo obče priljubljeni, delavni možje, strankarstvu naj ne bo prostora v podružnicah; mesta v vodstvu naj prevzemajo le oni, ki so voljni res delati; o pravem času je treba, da izginemo iz javnosti. Ko začnemo pešati, ko se nas začne lotevati lenoba, pojdemo tudi v pokoj in najlepši spomin smo si ohranili.

Delo v podružnici bi delili v dva dela: nabiranje doneskov in izobraževalno delo. O prvem se je itak že dovolj govorilo. V bistvu šolske družbe pa je, da

deluje vzgojevalno. Ne le zbirati doneske, ne le biti nekaka centralna blagajna, več si želimo od naših podružnic.

Dobre gledališke predstave, slovensko petje, lepe deklamacije, vse to ima vzgojevalni namen poleg zabavnega. Posebno ženske podružnice naj bi vršile te naloge; dame so javnemu, razburkanemu življenju bolj tuje, zato naj delujejo v tem smislu. Take veselice po deželi bodo vplivale vzgojevalno — veselice v Ljubljani prinašajo več dohodkov. V večjih krajih naj bi se vsaj enkrat na mesec uprizarjale gledališke predstave. Vse veselice podružnic naj bodo dostopne najširšim masam. Opozarjali bi na otroške predstave, ki naj jih podružnice skupno z učitelstvom prirejajo, otrokom naj se razlaga domača slovenska zgodovina. Velik vzgojevalni pomen imajo izleti šolarjev, za pogostitev otrok naj poskrbe ženske podružnice. Pomembni so tudi rodbinski večeri, kjer bi se učitelstvo pomenilo s starši o složnem postopanju pri vzgojevanju otrok, reševali naj bi se osnovni pojmi zdrave pedagogike, poudarjala naj bi se potreba narodne vzgoje otrok. Učitelstvo naj se čuti obvezanega delati v prosep družbi. Ta naj gre učitelstvu na roko.

Vsega ne bomo dosegli nikjer; individualnim krajevnim razmeram primerno naj se dela, in uspehi ne izostanejo. So kraji, kjer podružnica popolnoma svoj namen doseže, če vpošlje svoj letni prispevek. Vsak o potrebi narodnega dela prepričan človek: učitelj, rodoljuben duhovnik, naj se spomni, da je njegova dolžnost v svojem kraju oživiti podružnico; prevečkrat je le od enega življenja podružnice zavisno. Vsak Slovenec naj bo član te ali one podružnice, vsak društvenik naj se čuti obvezanega delati v prosep družbi; izgovorov ni, vsak lahko nekaj žrtvuje in vsak mora po svojih močeh skrbeti za napredek svojega bližnjega, za procvit družbe.

Naj ponovim že staro in dobro utemeljeno zahtevo po moderno urejeni družbini pisarni. Take pisarne bi bile tudi na mestu za posamezne kronovine. Enkrat bo treba itak narodnih svetov — ne le na papirju — za posamezne dežele in tudi skupnega slov. narodnega sveta. Dež. narodni sveti morajo imeti svoje informativne pisarne — in tam bi prav lahko delal tudi en uradnik za družbo, na razpolago bi imel statistiko, vse podatke o obmejnih krajih, delo bi bilo lahko. Ne bilo bi tudi odveč, če bi imela družba svojega potovalnega učitelja, ki bi rekognosciral teren, skušal s podučljivimi govori vzbuditi zanimanje za družbo, proučil bi, zakaj toliko podružnic spi, spoznal vzroke, ki so dostikrat lahko ozdravljivi. Podučna predavanja o družbi in nje pomenu bi bila nujno potrebna. Vsaj na vsakem občnem zboru naj se vrši informativno predavanje. K delu vleče pa le zglede: gospodje, ki priporočajo delo, naj delajo tudi sami.

Družba sv. Cirila in Metoda naj se ne smatra nikjer za konkurenčno, njena pot je paralelna z drugimi narodno-obrambnimi društvi. Družba je danes prva, ki jo je treba podpirati.

Svoji k svojim!

Za to načelo je pri nas še jako malo razumevanja in gotovo je, da se nikjer in v nobeni stroki pri nas dosledno ne izvaja. Krivda temu dejstvu leži deloma v malomarnosti in nezavednosti občinstva, deloma v nestrokovnjastvu in pomanjkanju dobre volje od strani naših podjetnikov. Največ je pa temu krivo dejstvo, da mi Slovenci še netvarjamo organizovane gospodarske celote, ki bi imela zmožnost samostojnega obstoja. Ne bomo se motili, če trdimo, da nimamo niti ene bodisi obrtne ali trgoveške ali kake druge stroke, kjer bi dosegli na celi črti naši

podjetniki tako stopinjo, da bi mogli uspešno konkurirati z vsakim tujcem.

Da se temu nedostatku našega splošnega gospodarskega položaja odpomore, treba je doslednega organizovanega dela, ki se pa mora na vsak način vršiti nad strankami.

Ena najpotrebnejših točk je gotovo vzgoja našega občinstva v tem smislu. Tu je treba odpraviti predvsem predsodek, da se dobi iz nemških ali sploh tujih rok vedno kaj boljšega, kakor iz domačih. To mnenje, ki je morda v posameznih slučajih upravičeno, je v našem občinstvu že tako razširjeno, da vsled njega trpi pogosto zdrava kritika, da se pogosto sploh kritično ne sodi več blaga samega, temveč ga ocenjujejo kar po njegovem proizvodu. Občinstvo mora priti do spoznanja, da dobi dobro blago sigurno le potom lastne in nepristranske kritike — ki edina omogočuje povoljno izbiro — in da nemška firma še ne zagotovi dobrote blaga. To je pa tudi vse, kar moramo zahtevati od občinstva, zakaj da se bo kdo ravnal po principu: „svoji k svojim“ na svojo lastno škodo, tega v splošnosti ne bomo nikdar dosegli in bilo bi to tudi nezdravo načelo.

V drugem je pa na podjetnikih samih, da omogočijo uresničenje gori označenega načela. Predvsem je našim podjetnikom potrebno mnogo več spekulativnega duha. Seveda je morda pri tem ali onem že nekoliko prirojenega, mnogo se pa da ravno v tej točki priučiti: posnemajte one, ki imajo najboljši uspeh! Bolj, kakor glede kake druge stroke, je ravno v tej točki za naše podjetnike prepotrebno potovanje v tuje kraje. Pri nas smo še povsod začetniki; nimamo torej primernih zgledov, nimamo vzorov. Na tujem bo vsakdo hitro opazil razliko v izvrševanju svojega obrta ali trgovine ali kakega industrialnega podjetja. Hitro bo prišel po tem primerjevanju na marsikateri nedostatek v dosedanem izvrševanju svoje stroke, našel bo mnogo koristnega. Spekulacijski duh se ne da priučiti v šolah. Videti se mora, kako delajo drugje, kjer niso več začetniki. Poudarjati hočemo samo še par točk, zoper katere naši podjetniki pogosto greše. Jako važna je komodnost občinstva. Vsi predmeti kupčije morajo biti lahko dosegljivi, mora jih biti velika izbira. Treba je pa tudi občinstvo spominjati na različne potrebe, skoraj bi rekli, da je potrebno malo usiljevanja: izložbe, bogata in vidna zaloga blaga, reklama itd., s temi vsemi je treba znati ravnati, potem prinašajo velikanski dobiček. Povsod je treba priti občinstvu že naproti.

Veliko ulogo igra v vseh podjetjih prijaznost nasproti občinstvu, posebno je pa treba tu zopet in zopet poudarjati, naj se strogo pazi na to, da uslužbenci ne bodo prijazni samo nemško govorečim strankam nasproti temveč tudi, in sicer v prvi vrsti, slovenskim. Treba je včasih celo pretirane prijaznosti, ker so nekatere stranke po Nemcih razvajene.

Glede uslužbencev treba je podjetnikom držati se tudi gesla: svoji k svojim, kolikor mogoče. Glede tega naj pade predsodek, da so Nemci boljši delavci, bolj versirani. Znani so nam slučajji, ko imajo nekateri samo radi tega večjo plačo, ker so Nemci, poleg njih so pa Slovenci ravnotako sposobni ali pa še boljši. Vsled tega napačnega principa zapuščajo naše najboljše moči domovino, ker ne dobijo priznanja, in z veseljem jih sprejemajo v službo tujci, ki imajo bolje razvit spekulativni duh in vedo ceniti zmožnosti. To velja glede natakarkarjev, trgovskih pomočnikov in obrtnih pomočnikov v veliki meri. Zato, ker je kdo Nemeč, nam še ne sme imponirati!

Dalje v prilogi.

zelo in kako sistematično se goji telovadba v češkem Sokolstvu.

V ponedeljek 1. maj. srpana je bil zadnji dan telovadbe. Dopoldne je bila na telovadišču še tekmovalna telovadba poedincev, na Vltavi pa tekma v plavanju na 100 m. Za tekmo v plavanju je bilo priglasičenih 50 tekmovalcev, med njimi tudi Dalmatinci.

Zanimiva je bila popoldne telovadba sokolskik je zdedev. Bilo jih je čez sto. Izvajali so vaje na neosedlanem konju (veltžiranje) v koraku, v teku, v galopu ter na stoječem konju. Skok čez zapreko je izvajalo 24 jezdecov v zastopu, dvostopu, štiristopu in dvanajststopu. Nad zapreko je bija v višini 3-60 m potegnjena vrstica s praporcei. Pri skoku čez zapreko moral je jezdec skušati vjeti in obdržati v roki praporec, kar pa se ni vsakemu posrečilo. Srečnemu vlovilu praporca je zadonela glasna pohvala iz občinstva. Drugih 24 jezdecov je nastopilo s sabljami kakor pri vojaki. Kazali so borilne gibe, mah in sek, na mestu, v teku in galopu proti sebi, na to pa v galopu sek na stoječe podobe (sekanje glav). Krasen je bil rajalni nastop s 3 m dolgimi kopji, ki so ž njimi tudi lovili obroče. Docela upravičeno je bilo burno odobravanje, ki je ob koncu pozdravljalo vse defilujoče jezdec.

S tem je bil telovadski del zaključen, a na telovadišču čakalo nas je še nekaj posebnega — šahova igra (šahovi turnir).

Telovadišče je bilo porazdeljeno na šahova polja, ki naj se je na njih odigrala šahova igra z živimi podobami. Predstavljala je prigodbo sijajne češke zgodovine: bitko pri Habru med kraljem Sigmundom in vodjo husitskim Janom Žižko. Spomenica 1422. Bitke na letenskem telovadišču se je udeležilo seve samo krog 500 oseb, 15 jezdecov in osem utrjenih voz ob straneh oboroženih s kosami. Igro je sestavil dr. Dobrusky, ki pa svojega dela ni več videl, kajti umrl je kratko pred zletom. Značilna je godba, ki jo je s staročeškimi motivi sestavil K. Pospišil.

Vse je tiho. Tu prijezdijo prve straže Sigmundove vojske. V diru gredo čez telovadišče proti severni strani, kjer slutijo vojsko Žižkovo. Ravno sredi telovadišča se v največjem diru spne konj ter vrže svojega jezdec v pesek, da za nekaj trenutkov v svoji težki opravi kar obleži. Prihite mu na pomoč, a že se pobere ter se spravi zopet v sedlo.

Petje. Veličastni husitski koral „Kdož jste boči bojovnici...“ nam od daleč naznanja, da se bliža od kutne Hore sem Žižka s svojimi kmeti. Sigmundove straže drve nazaj naznanit prihod sovražnikov. Z južne strani od Nemškega Broda prijaha nemška vojska Sigmundova, vsak voj v posebni Krasni opravi, kralj Sigmund na belem konju. Žižka ga takoj napade in Sigmund se mora umakniti do Habra, kjer uredi svojo vojsko v bojni red. Sle-

pega Žižko na črnem konju vodita dva spremljevalca. Kmeti s k obleko imajo njegovi „vojščaki“. Oboroženi so s cepci, kosami, buzdovani in fračami, dočim od Sigmundove strani že pokajo puške in topovi. Znaki Žižkove vojske so črni praporcei z rdečim kelihom. Za vojsko nosijo duhovniki Najsvetejše. Nastane noč. Obe vojski se utaborita druga proti drugi. Zapalijo velike ognje. Vojščaki Sigmundovi pojo, rajajo in vriskajo veseleč se gotove zmage. Mirno pa je v taboru čeških kmetov, molijo in pojo pobožne pesmi. Žižka jezdi po taboru dajoč povelja in vnmajoč svoje brate.

Prednje straže se napadajo vso noč in marsikdo pusti na bojišču mlado življenje zadet od kroglice ali pa iz prožne frače vrženega kamna. Napoči jutro. Ognje pogase. Bitka prične. Dolgo časa je neodločilna. Tu se umikajo kmetje, tam zopoet prodirajo Nemci. Zdaj se posreči kmetom, da se zabijejo kakor klin v nemško vojsko. Žižka se zažene z vso silo na nje, z divjim krikom beže Nemci, kmetje za njimi. Zmaga je popolna. Žižka vzame Nemški Brod ter se v zmagovitem sprevedu z mnogimi vjetniki in plenom vrne v Kutno Horo.

Nepopisen vtis na vse gledalce je napravila ta „šahova igra“. Vsakdo je občutil, kaj naj pomenja. Žižka kot simbol češke sile premaga Nemce z geslom: „sovragov se ne bojte in ne glejte na njih število!“ (Sledi.)

Velikanskega pomena v vzgoji občinstva za načelo: Svoji k svojim je, če se tega načela strogo drže, naši javni zastopi in javna podjetja. Občinam, narodnim društvom, narodnim podjetjem naj bi bilo to načelo predvsem sveto, ravnotako političnim in drugim našim uplivnim, občeznanim osebam. Nanje vse gleda in greh od strani teh deluje na vso moč demoralizujoče, kakor je dosledno izvajanje načela od strani teh faktorjev najboljše agitatorično sredstvo.

Če se dobi na tem ali onem podjetju še kako napako, treba je imejtelja opozoriti nanjo, on pa mora navsvet upoštevati. Napačno je, po vsaki malenkostni nezadovoljnosti poiskati takoj tujca.

Na tem mestu moramo še enkrat poudarjati velikansko škodljivost bojkota iz strankarstva. Končno mora imeti koristi od tega samo tujec. Če odvrčamo občinstvo od tega ali onega podjetja, se zbuja v javnosti vedno mnenje, da je to podjetje slabo, naj je to izrecno povedano ali ne. Tak madež leži potem na podjetju in težko ga je zopet izbrisati. Posebno v očeh tujcev s takim početjem sami sebi škodujemo. Zakaj oni se ne menijo zato, da se gremo pri nas liberalce in klerikalce. Oni samo vedo, da Slovenci svojo lastno podjetje blatio in obsojajo. S tem samo tujca privabimo!

Tu smo poudarjali nekaj važnih točk glede gori omenjenega načela. Ker je pa treba organizovanega dela, izdeluje naša stranka naroden katarster za vse gospodarske stroke. Ta bo omogočil pregled, pokazal nam bo, katera stroka da je po Slovenceh še slabo zastopana, v katerih krajih nedostaja domače konkurence. Koristi od takega pregleda imeli bodo le podjetniki sami, ker nam bo le-ta povedal, kje je posebno povdarjati načelo: Svoji k svojim.

Od naših domačih podjetnikov pričakujemo, da bodo to naše delo podpirali, od časopisja slovenskega pa zahtevamo, da najne razdira.

Nemška trgovina in obrt na Kranjskem.

Velik vpliv tujega kapitala in težko móro tuje večinoma nemške obrti, posebno velikih industrijskih podjetij ne čuti pač noben narod tako močno, kakor ravno slovenski. Kamor pogledamo, povsodi naznanjajo v neokipeči tovarniški dimniki, da se tu nahaja cvetoča tuja obrt, in čim bolj je ozračje okuženo od tovarniškega dima, tembolj smo lahko prepričani, da okužuje tuji raznarodovalni duh dotično pokrajino, in da prej ali slej začne tam tuji narod tudi — vladati. Naravnih krasot polna Gorenjska, ki je glavno torišče veleobrti in veletrgovine, se potaplja vedno bolj, za krajem izginja kraj v nenasitnem žrelu nemške pohlepnosti in nemškega velikega kapitala. Za Belopečje — Tržič, za Tržičem v doglednem času Jesenice, Domžale, slabi vplivi se kažejo tudi že vsled nemške tovarne v Mojstrani.

Pa ne samo na Gorenjskem, po celi kranjski deželi je gosto posejana nemška industrija, nemška obrt, kako zelo je cela dežela prožeta in napojena tujih podjetij, nemške trgovine in nemške obrti, nam kaže že sam pogled v sodno knjigo, kjer so vknjižene tvrdke, vidimo pa to tudi v vpoštevanjem dejanskih razmer.

Na čelu te žalostne slike in na čelu slovenske mizerije je seveda slovenska prestolnica: bela Ljubljana, kjer smo našli samo 56 samoslovensko vknjiženih tvrdk in 149 samonemško vknjiženih. Med zadnjimi smo našli seve

36 takozvanih „velenarodnih“ tvrdk! Izvarečno malo! In če te, in še vse dvojezično vknjižene tvrdke štejemo k slovenskim, imamo še vedno v Ljubljani vknjiženih 113 nemških in le 108 slovenskih tvrdk. V odstotkih povedano: nad 54 % tujih trgovskih in obrtnih podjetij v Ljubljani. Če je tudi faktično razmerje manjše, ako se šteje vse obrt in trgovino izvršujoče prebivalce v Ljubljani, je vendar tujega elementa v vseh važnejših strokah veliko nad normalo. Tako naštejemo v špecerijski trgovini nad 60 % tujcev, v manufakturni okoli 45 % Nemcev, v prodajalnah z mešanim blagom nad 30 %! Ako pa upoštevamo, da so skoro vsa večja podjetja, skoro vse večje trgovine v tujih rokah, in da pri Slovenceh prevladujejo mali trgovci in obrtniki, vidimo, da bo gorenjih 54 % še najbolj pravo razmerje tuje trgovine in obrti v Ljubljani nasproti slovenski.

Temna slika slovenskega robstva in nemške premoči in gospodarstva se nam navidezno nekoliko zjasni na Gorenjskem. Razmerje samoslovensko vknjiženih tvrdk nasproti nemškim je 79:101. In med zadnjimi smo našli 46 slovenskih obrtnij in trgovin. Ako te in dvojezične štejemo med svoje, imamo še vedno razmerje 55 nemških in 131 slovenskih, to je 42 % tujih tvrdk med Gorenjci, kjer bi po številu prebivalstva pričakovali komaj 5 %. Natančni pregled obrtnikov, trgovcev in veleobrti nam dá 1530 slovenskih in 140 nemških pridobinskih davek plačujočih Gorenjcev. In to je 9 odstotkov nemških obrtnij in trgovin na Gorenjskem. Še vedno preveč! A lahko bili zadovoljni, če bi imeli mi nasproti nemškim jednotam istoveljavne slovenske. Pa Nemei imajo svojo industrijsko družbo na Savi, imajo svoje Göckene, Glanzmanne in Mallyje ter Gassnerje v Tržiču, svoje Oberwalderje in Ladstätterje v Domžalah, imajo papirne tovarne v Vevčah in Goričanih, svojo cementno tovarno na Dovjem, svojega Koslerja, imajo največje hotele in restavracije, zdravilišča in gradove. In Slovenci? Primernih podjetij, ki bi se mogli z naštetimi meriti sploh nimamo. Početke in puskuse tu in tam, a še teh ne mnogo. In kako čutimo te velike nemške obrti na svojem narodnem telesu, kako nas narodno in gospodarsko uničujejo smo že splošnokoma omenili. Zopet moramo priti do sklepa, da Gorenjsko obvladuje tuji kapital, in da je še 42 % tuje trgovine in obrti, kakor jih najdemo po primerjanju sodno vknjiženih tvrdk prenizko.

Na Notranjskem naštejemo 45 % tuje obrtnije in trgovine po vknjiženju. Na Dolenjskem pa je razmerje 108:83 nemško vknjiženim, za Notranjsko bo razmerje morda previsoko, za Dolenjsko gotovo ne.

Pa zadostuj to suhoparno in žalostno primerjanje, zadostuj tembolj, ker nam govori dovolj jasno, kje je treba iskati vzroka našega nazadovanja v posameznih krajih in našega nenapredovanja v splošnosti. Zadostovati bi moral tudi za vse one, ki upajo v bodočnost slovenskega naroda, in ki hočejo delata za njegov prospeh, kajti glasno govori, da se moremo rešiti le v gospodarski osamosvojitvi.

Mali smo, neznatni in revni, vse istina. Resnica pa tudi, da iz malega obrtnika in trgovca nastanejo s pridnostjo, podjetnostjo in varčnostjo industrijalci in veletrgovci, res tudi, da se z združenjem duševnih in materijelnih sil dá več doseči kot z razkosanimi močmi. Zato nam ni še vzroka obupavati! Ali eno je potrebno: Vedeti moramo, da smo kot Slovenci dolžni podpirati edino Slovenca, vedeti, da mora potihnuti strankarstvo, kjer se gre za velike narodne cilje: gospodarsko samostojnost.

Koliko smo grešili v preteklosti, in koliko še grešimo, vemo, kako meglena in črna je slika sedanjega našega gospodarskega položaja, smo videli zgoraj. Ne moremo se tu rešiti ne kot liberalci, ne kot klerikalci, nego edino kot zavedni Slovenci, ki ne najdejo razlike tam, kjer je najti ni treba, in ki delajo vsak zase in z združenimi močmi z narodno samovzgojo, z vzgojevanjem drugih, z narodnim talentom, ponosom in odločno zavestjo edino za skupno slovensko korist.

In dela je mnogo, videli smo. Ne mudimo se tedaj!

Vinarska kriza na južnem Francoskem.

Veliki nemiri, ki so se pojavili na jugu Francoske, so vzbudili tudi po naših krajih mnogo zanimanja, posebno kar se tiče gospodarskega vprašanja, ker ista usoda zna zadeti tudi naše kraje. Ch. Gida je objavil v „Revue d'economie“ članek, v katerem objektivno razpravlja o vinogradskem vprašanju, ki mora privedi popolnoma novo smer v agrarni politiki. Veliko krizo je povzročila le previsoka produkcija vinu, ki se ne more razpečati, zakaj vino je postalo že popolnoma predmet špekulantov. Zato se tudi cene vinu vedno bolj menjajo. Ko je bila l. 1889, na Francoskem trta uničena vsled fyloxere, trtne uši, je bila cena vina zelo visoka, zakaj tedaj je stal hl 40 K. Od leta 1889. do 1900 so se cene vinu menjale med 28—18 K za hl. Bile so torej cene vinu vedno zelo visoke. Drugače je sedaj. Za hl vina se dobi največ 14 K in sicer le v onih krajih, kjer se pridelava vina najmanj, približno le okrog 30 hl na ha in najmanj, namreč le 6 K stane hl vina v onih krajih, kjer se prideluje vina največ, to je približno do 200 hl na ha. Splošni dobiček znaša torej 10—50 % glavnega kapitala.

Razen tega pa so vinogradniki še zahtevali zvišanje cen vinu, kar so tudi deloma dosegli s carinsko varnostjo proti španskemu, laškemu in grškemu vinu. Posledica tega pa je bila, da se je začelo zelo gojiti vinorejstvo po celi Franciji. Vlada pa ga je še podpirala s tem, da je zniževala zemljiški davek in pa davek na sladkor, ki se je uporabljal pri vinu.

Ko je fyloxera trto uničila, je padel pridelek vina na 25 milijonov hl, ki pa je narastel do leta 1900 na 67 milijonov hl brez pridelka v Alžiru, kjer se pridelava vina 5—6 milijonov hl. Ta veliki pridelek je že presegal množino vina, ki ga potrebuje Francoska sama. Povprečno ga porabi cela dežela približno 50 milijonov hl na leto. Vsled te prevelike produkcije je padla cena vinu leta 1900 na 5 K za hl. Pozneje pa je ostala cena skoro stajno 6 K.

Sicer so v začetku vinorejci nekoliko lažje shajali, ker je imel jug takorekoč monopol z vinom. Odkar pa so začeli saditi trto po celi Franciji, je znatno občutil jug, ki je prej sam razpečeval in zalagal deželo z vinom in zato je bila kriza še tem hujša.

Še večje zlo za vinorejce kakor ta nadprodukcija vina je primešavanje in prilivanje vode k vinu. Sicer so se skušali že braniti proti tej vrsti ponarejevanja vina, a so dosegli le toliko, da je tako prilivanje tam, kjer se kupuje vino na stopnje alkoholične vsebine, skoro nemogoče; toda pri trgovcih in gostilničarjih, ki ga prodajajo na litre, je pa ponarejevanje zabraniti nemogoče. Tudi ne more vlada tega nikoli preprečiti, posebno še, ker imajo ravno ti gostilničarji velik upliv pri volitvah.

Drugo ponarejevanje vina je delano vino s sladkorjem, ki se vedno izplača, ako je cena vinu več kakor 11 K za hl.

Znanec Korbar.

Znanec Korbar je na eno nogo šepast, doma je iz Ribnice in prodaja same ribniške izdelke: kuhalnice, lonce, sklode in rešeta. Star je že, a svojo ženo ima čudovito rad. Pa ve sam in vsi vedo, da je silna pijanka. Žganje pije kot najgorši žganjar. Predpoldne je vselej pijana in popoldne drugič. Včasih pade na dvorišču, kamor ima okna Korbarjeva soba, in Korbar pride takoj ven in jo dvigne; če kdo gleda, jo opravičuje.

„Slaba je“ — pravi — „večkrat jo napade slabost; včasih podnevi, po navadi pa ponoči.“

In jo pelje v hišo.

Zadnjič se je tako napila, da je padla z voza, ko sta se peljala s Korbarjem s semnja. Nogo si je zlomila, zdaj leži v bolnišnici in Korbar jo dan za dnem obiskuje. Pred znanci pa jo opravičuje.

„Krč jo je prijel — revo“ — pravi. „Kar naenkrat jo je prijel tako hudo, da je omahnila in padla z voza. Nesrečno je padla reva, nogo si je zlomila.“

In potem samega sebe tolaži, da bo dal Bog zdravje in bo tako zopet vse dobro Franca — tako ji je ime —

bo hodila krog njega, kuhala bo in ga prala in tako bo življenje kakor prej.

Jaz sem včeraj Korbarja vprašal, kdaj se je z ženo seznanil in kako jo je vzel in pravil je to-le povest:

„Ko je človek mlad, ima rad dekleta“ — je pravil. „Eden to, drug drugo, no, jaz sem imel rad Franco. Veste, enkrat smo se kopali. Po trinajst, štirinajst let smo bili stari, sami fantje iz vasi smo se kopali v vaškem potoku, dekleta so pa sedela na bregu in se nam smejala. Pokazati smo skušali, kako znamo plavati in smo se spustili v globočino. A meni je bilo naenkrat tako čudno, nič nisem mogel gibati, klical sem na pomoč, a drugovi so bežali vsi preplašeni h kraju. Dekleta so kričala na bregu, a jaz sem se potapljaj. In takrat me je nenadoma nekdo prijel in me odvel k kraju na kopno. Dolgo se nisem zavedel, in ko sem prišel k zavesti, so mi pravili, da je bila Franca — ta moja Franca.“

In prehladil sem se bil takrat in v nogo mi je bilo nekaj prišlo, da sem od tistihdob šepast. In vsi so me podili od sebe. Doma so rekli, naj grem beračit, bratje in sestre niso marali govoriti z menoj, vaški fantje so me prezirali in dekleta so se mi smejala. Za rožami po oknih so kihale za menoj, kadar sem šepal skozi vas.

A Franca me je imela rada.

Pri potoku me je čakala ob večerih in me je imela rada. Tolažila me je. „Kaj boš jadikoval“ — je dejala — „bo že še vse dobro! Kaj so ti pa mar druga vaška dekleta? Kaj so ti pa mar domači, če ne marajo zate? Po svetu pojdi, pa jaz pojdem s teboj!“

In tako se je zgodilo.“

* * *

Tako je pripovedoval znanec Korbar o svoji Franci in ob koncu je pričel filozofirati.

„Na svetu je vse tako urejeno, da ima vsak človek enega, ki ga ima res rad. Ampak najti ga je težko. Včasih je šele deseti pravi, včasih še deseti ne. — Zato le naj dobro pomislijo, gospod, kadar se bodo ženili! Ne vsaka, ki ravno pride, ne prva! — Poskusiti treba. — Slabosti ima pa vsaka in mi vsi jih imamo! Zato smo pa ljudje!“

In nato je pravil, kako je s Francino boleznijo.

Da bi se odpomoglo tem razmeram, je potrebno, da se ustanovi poseben kartel vinogradnikov, in se osnuje lastna zadruga, ki bi sama razpečavala vino. Ker se sedaj vse tako resno bavi s tem, za gospodarstvo tako važnim vprašanjem, in je tudi opazovati resnično zanimanje v vseh krogih, lahko upamo, da se kriza reši z izboljšanjem gospodarskega položaja. Posebno nas zagotavlja o izboljšanju dejstvo, da so vinogradniki sami že segli po samopomoči in se pridno organizirajo. Tudi pri nas bi bilo treba paziti na ponarejevalce vina in vsako „fabriciranje“ postavno zabraniti, ker le na ta način bi si mogli pomagati naši kmetje, ki so gospodarsko v tako slabem položaju in morajo prodajati svoje pridelke pod vsako pošteno ceno. Kje je tu nagrada za trud in delo? Zato bi bilo potrebno, da bi naši vinorejski krogi pazno zasledovali gibanje francoskih sodrugov in še pravočasno izboljšali gospodarski položaj vinorejstva.

Politični pregled.

Kvota.

Dne 30. julija t. l. je izgubila veljavo kvota določena od cesarja lanskega leta 1. avgusta. Ker pa tudi letošnja pogajanja obeh kvotnih delegacij niso privedla k cilju in je moral avstrijski kakor tudi ogrski parlament le konstatirati, da se vladi nista sporazumeli, ni preostalo drugega kakor, da je tudi letos zopet cesar sam določil kvotno razmerje. Po cesarskem naročilu ostane i nadalje v veljavi še sedanja kvota, ki določuje, da morajo dežele ogrske krone najprej prispevati k skupnim državnim potrebam 2 % za nekdanjo vojaško mejo; ostalih 98 % skupnih izdatkov, v kolikor jih ne pokrije carina, se razdeli med obe državi tako, da prispeva Ogrska 33³/₄₉ %, Avstrija pa 66⁴/₄₉ %. Celotno pride na ogrsko krono 34⁴/₄₉ %, na avstrijske dežele pa 65⁶/₄₉ %. Letošnja kvota je nasprotno od lanske določena le za pol leta, ker vlada upa, da se doseže morda med Avstrijo in Ogrsko nova nagodba in da nastanejo potem za kvoto drugi pogoji.

Hrvatska.

Novi ban Fuček-Rakodeczay na Hrvaškem ni dobil več tako ugodnih tal, kakor jih je imel grof Khuen-Hedervary. Kratka doba prostosti je napravila čudeže. Prej najposlušnejše vladino orodje: uradniki — stoje danes odločno na braniku za narodove pravice. Niti toliko nima novi ban, ki pa je le madžarski komisar, ljudi za seboj, da bi sestavil novo vladu. Nihče mu noče slediti. Vzljete mu upa, da si bo utrdil stališče; hoče ustvariti novo stranko, ki pa zamore obstajati le samo iz petoliznikov in koristolovcev, največ starih Madžaronov. Povišati namerava več uradnikov, da jih s tem pridobi zase. Tudi na drug način skuša pridobivati pristašev, obetajoč jim gmetnih koristi. Brez dvoma pridobi tudi nekaj podlih, podkupljivih duš. Toda n a r o d a zagovornik madžaronske ali madžarske politike na Hrvaškem nikdar več ne pridobi zase. Vse hrvaške stranke prirejajo shode med narodom vzgajajoč ga k političnemu življenju in vnemajoč ga za brambo neomadeževane hrvaške zastave. Še nikdar se ni vršilo toliko javnih shodov na Hrvaškem kakor sedaj. Čim hujši pritisk, tim večji odpor! Slovenci smo in moramo biti odločno na strani Hrvatov v tem, skoro bi rekli nadloveskem, vsiljenem jim boju. Treba bi bilo, da si Slovenci, Hrvati in Srbi čim preje ustvarimo skupni program na katerem naj nastopamo vzajemno in z enotnimi cilji pred seboj v tej naši „zunanjipolitiki.“ Ta skupni program, zamore imeti samo jeden temelj: zedinjenje Hrvatov, Slovencev in Srbov v jedno državno-pravno jednoto, četudi v okviru habsburške monarhije.

Zveza Nemcev v Galiciji.

Nekdaj je v Galiciji nemštvo jako cvetelo, cela Lvovska univerza je bila nekaj časa nemška. Odkar pa se je začel poljski narod zavedati in se osamosvojil, je začelo gališko nemštvo vedno bolj nazadovati, in prišlo tako daleč, da o nemštvo v Galiciji danes skoro ne more biti govora. Kar je nemštva še so ali častniki, uradniki in nekaj trgovcev. Da bi si pa Nemci ohranili svojo „posest“, začeli so zbirati po vseh kotih in krajih Galicije svoje ude, dokler se jim ni posrečilo ustanoviti „Zvezo Nemcev v Galiciji“, ki bo izdajala tudi tednik, kot glasilo galiških Nemcev. Poljski listi obsojajo oklic „Zveze“, ki pravi med drugim, da je druženje Nemcev prepotrebno, da se tem potom lažje obvarujejo pred zatiranjem s strani Poljakov. Splošno pa „Zvezi“ ne pripisujejo velikega političnega pomena in uspeha, ker je nemštvo v preočividnem propadanju.

Avstrijski Rusi.

Rusini so razdeljeni na dva tabora, namreč na ukrajinsko in rusko stranko. Prvi poudarjajo, da so Rusini popolnoma samostojen narod in nočejo imeti nobenih stikov z Rusi niti v literaturi niti v politiki. Ker je Avstrija te separatistične težnje podpirala, so ostali oni, ki smatrajo Rusine za del velikega ruskega naroda, v manjšini in

brez vpliva. Vlada jih je rada nazivala panslaviste, češ da teže po velikem ruskem carstvu.

Nastop poslanca dr. Makarova v državnem zboru pa je položaj še poostiril in tako prisilil Ruse, da so se začeli resno brigati za svoj narodni obstoj. Zanimiva je torej resolucija, katero je prejelo rusko društvo „Narodni dom“ na predlog dr. Dudykeviča, namreč: 1. Društvo naj prične s pripravami, da bo v začetku šolskega leta 1908/9 mogla že stopiti v življenje zasebna gimnazija z učenim jezikom velikoruskim. 2. Ko poteče najemna pogodba z bazilijanskim redom, obdrži društvo prostore, katere ima sedaj v najemu omenjeni red, zase in napravi veliko rusko srednjo žensko šolo. 3. Društvo naj skuša, je-li je mogoče ustanoviti privatno velikorusko učiteljsko. Rusi hočejo delati odslej z vsemi močmi, da se prizna popolna enakopravnost njihovega jezika v vseh uradih in da se ustanove šole z velikoruskim učenim jezikom.

Sestanek vladarjev.

Nemški cesar Viljem in ruski car Nikolaj se snideta v bližini Svinemunda na skupen sestanek, ki bo bržkone velevažnega političnega pomena. Za varnost obeh cesarjev se delajo velikanske priprave. Carske jahte spremljajo vojaške ladje, ki strogo pazijo, da se nikdo ne vtihotapi v bližino. Čuje se, da se sestaneta vladarja na odprtem morju, samo da bosta bolj na varnem s svojo kožo. Tudi se skrbno prikriva čas in kraj, kje ima biti sestanek.

Tudi angleški kralj namerava obiskati pri svojem potovanju v Karlove vane našega cesarja v Išu. Obisk bo skoro gotovo 15. avgusta, drugi dan pa se kralj zopet odpelje.

Albanci na mirovni konferenci.

Na mirovno konferenco je prišla tudi deputacija Albancev, da opozori tuje vlade na albanske odnose. Deputaciji je načeloval Derviš Hima, ki izdaja v Bruselju list „L'Albanie“. Želja Albancev je, da dobe popolno avtonomijo uprave in albanske šole, ki naj bi povzdignile izobrazbo prebivalstva Albanije.

Dasi so razdeljeni v tri verske tabore namreč mohamedanskega, katoliškega in grškega in isto tako tudi razcepljeni v dva precej raznovrstna dijalekta, so vendaa v politični borbi za avtonomijo in proti balkanskim Slovanom vsi edini. V Avstrijo je imelo prebivalstvo mnogo zaupanja, odkar pa so začeli Italijani spletkariti v Albaniji, ustanavljati raznovrstne šole in trgovine, se nagibljejo simpatije Albancev k Italiji, dasi jim ni ravno povolji, da Italijani povsod vsiljujejo svojo laščino. In to je tudi vzrok, da toliko bolj teže po lastni avtonomiji. Ker balkanski narodi vedno in vedno opozarjajo vevlasti na neznosne razmere pod turško vlado, bo konferenca pač morala začeti resno se baviti z balkanskim vprašanjem.

Gospodarsko vprašanje na Ruskem.

Znano je, da živi ruski kmet v največji bedi in zanikrnosti. Mužikovo življenje je popolnoma enako usodi našega kmeta v dobi tlake in nadvlade grajske gospode. Tudi tam je večina kmetov nesamostojnih in mora delati za tuj žep na velikanskih planjavah. Da bi kmetom nekoliko odpomogla, je razglasila ruska vlada, da se je odločila razprodati kmetom, ki nimajo zadosti zemlje in ki se hočejo osamosvojiti, vsa zemljišča, kolikor jih ima ta čas na razpolago. Ves svet, ki ga je voljna prodati meri skupno 10 milijonov desjatin, t. j. približno zemlje za 10 kranjskih dežel. Seveda zadene vlada na težkoče pri tej priliki, ker ne more toliko zemlje na mah razmeriti in razprodati, zato pa je končno odredila, da razproda za sedaj le zemljišča za približno 800.000 ha. Ministrstvo pa je naročilo razprodajalni komisiji, da posameznim družinam ne sme razprodati več kakor 20 ha v manjrodovitnih krajih in v krajih, kjer je zemlja rodovitna pa le do 8 h. Velikost posameznih zemljišč se menja torej med 8 do 20 ha. Da je vlada odsodila v nerodovitnih krajih večja zemljišča ima namen kolikor mogoče zagotoviti dotične družine z zadostnim pridelkom. Do sedaj so se dalje namerč kmetom v slaborodnih krajih podpore, bodisi v denarju ali pa v živilih. Toda s časom je skušnja pokazala, da to podpora zopet vrača v državno blagajno nazaj v obliki davka na žganje. Kajti ruski kmetje dajo vse za „vodko“. Kolikokrat se je pripetilo, da so zapili ne samo denar, ki so ga dobili v podporo, ampak razprodali so judom tudi žito in znesli denar za „vodko“.

Zato je minister za notranje zadeve Stolypin poslal vsem gubernijam razglas, kjer naroča gubernatorjem, naj skušajo kmetom razjasniti: 1. da se državna podpora ne daje kot darilo ampak kot posojilo, katero se bo moralo s časom vračevati kakor dolžne davke, 2. da je za povrnitev dolga porok vsak gospodar sam in ne cela občina, 3. da se daje posojilo v potrebi le posameznikom in ne celi občini in da se na vse v enakih delih, 4. da se daje državna podpora le takrat, ako zemski načelnik spozna resnično potrebo in pomankanje gospodarjevo, vsled slabe letine ali pa, ker mu zemlja sploh ne rodi. Agrarno vprašanje je ravno na Ruskem najbolj zaostalo in je potrebno, da se začne v to poklicani faktorji, čisto resno v vseh detajlih, ker le tako je mogoče, da pride ruski kmet do gospodarskega blagostanja.

Grške čete v Macedoniji.

Turška vlada je poslala ostro noto v Atene zaradi grških vstaških čet, ki se pojavljajo v vedno večjem številu na macedonskem ozemlju. Nota se glasi: Proti zatrdjanju ministra zunanjih zadev in ministrskega predsednika se število grških čet vsak dan množi in je že sedaj nad sto čet, ki imajo zopet po več sto mož. Večina teh čet stoji pod poveljstvom grških častnikov, ki so pobegli pod krivim imenom iz Grške. Grška vlada torej lahko sprevidi do kakšnih odnošajev more priti vsled tega med Turčijo in Grško. Apeliramo na grška ministra, da najodločneje nastopita proti tem četam in pokličeta nazaj častnike, ki načeljujejo vstaškimi četami v Macedoniji. Tudi naj grška vlada zana prej odpove vsako podporo atensko-macedonskemu komitetu. Turška vlada je dala najostrejšo odredbo, da se vniči in preženo vse grške vstaške čete. Nota se je razposlala grški vladi istočasno tudi evropskim velesilam.

Volitve v generalni svet na Francoskem.

Republikanski in radikalni elementi so z izidom volitve jako zadovoljni, kajti po celi Franciji se opaža, da je republikansko mišljenje vedno krepkejše in da protirepublikanske stranke povsod izgublajo tal.

V mnogih krajih, kjer so imeli doslej protirepublikanski elementi nadvlado, so dosegli republikanci in radikalec večino. Zato je sedanji režim lahko zadovoljen, ker ima kakor kažejo izidi volitev veliko večino volilcev za seboj. Republikanci bodo šli pač še z večjim veseljem in večjo odločnostjo na delo za domovino. Edino, kar je vzemirilo zmagajoče stranke, je stavka vinogradnikov, ki niso hoteli postaviti niti kandidatov niti niso prišli na volišče.

Od 1295 je izvoljenih 53 (izgubili 20) konservativcev, 10 (— 16) nacjonalcev, 137 (— 47) progresistov, 2 neodvisna socialisti, 297 (pridobili 14) republikancev in 565 (+ 65) radikalcev oziroma socialističnih radikalcev.

Nemški turnerji v Trenti.

Vse časopisje poroča o velikih demonstracijah na južnem Tirolskem. Nemci so namreč priredili demonstravni izlet v „nemško oazo“ Pergine na jugu Tirolske. Dasi so Italijani že prej protestirali proti nameravanemu izletu, češ, da je to provokacija italijanstva, in je poslanec Avancini celo interveniral pri vladi, da bi shod prepovedala, se vendar ni ničesar upoštevalo in Nemci so poleteli pod vodstvom pangermana iz rajha prof. Meyerja v svojo južno kolonijo.

Razume se, da ob taki priliki Italijani niso ostali hladni in so sprejeli Nemce na njim neljub način. Zato pa je sedaj nemško časopisje vse polno lamentacij in opisuje laška grozodejstva in romansko kulturo. Nemci bi pač radi, da bi bili oni sami gospodarji in nemški narodi pa naj bi hočeš nočeš prenašali jarem nemške „kulture“.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Kdaj dobi Ljubljana slovensko lice?** Vprašanje o samoslovenskih uličnih napisih v Ljubljani je stopilo zopet na površje. Žalostno pri tej stvari in nad vse poniževalno za slovensko čuvstvo je seveda, da se moramo boriti za nekaj, kar bi lahko imeli že zdavnaj, če bi ne sedeli v kranjskem deželnem odboru prav tako, kakor v deželnem šolskem svetu in v ljubljanskem mestnem zastopu, razni Leveci, Črničevi, Šubici in Trillerji. Prosjati in mledovati moramo torej za pravice, ki si jih sami delimo in baš v tem leži vsa naša zanikrnost. Narodni ponos in narodno navdušenost nista bila sploh nikdar posebno velika čednost naših vodilnih in narodnih krogov ter odločujočih faktorjev in zato smo bili in ostanemo tudi v boboče pokorni hlapci preširnemu tujcu, ki nas vsled tega popolnoma opravičeno pred svetom zasmehuje, zasramuje, ponižuje in zaničuje; doma pa tlači in izkorišča, kjer in koder more. Iz tega vzroka je naravnost smešno in naivno misliti, da bo Ljubljana s samoslovenskimi uličnimi tablicami izpremenila svoje sedanje lice. Pomedimo najprej z narodnimi izdajicami in odpravimo veliko mlačnost, ki je zavladala pri nas v narodnem oziru in hipoma se bodo izpremenili ne le ulični, ampak vsi napisi po Ljubljani in naša domača govorica se bo slišala po ljubljanskih ulicah in trgovinah. Dokler bodo torej naše milostljive nemškutarile doma in izven doma, kupovale samo v nemških trgovinah in se v njih posluževale tujega jezika, dotlej od naših žuljev živeči tujec ne bo spoštoval našo narodnost in našo govorico. Svoji k svojim bodi naše geslo, in ko se bodo izpraznili tujcu žepi, začel bo misliti po naše in se posluževati samo naše govorice in še le potem bo dobila Ljubljana res slovensko lice.

— **Narodna tiskarna, „Slovenski Narod“ in slovensko knjigotrštvo.** Iz trgovskih krogov se nam piše: Bili so časi, ko je bilo vse knjigotrštvo in vsa prodaja papirja na Slovenskem v tujih in zlasti v nemških rokah; edini privatni založnik slovenskih knjig pa nemška trdka Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani. V tistih časih Narodna tiskarna in „Slov. Narod“ nista čutila potrebe organizovati knjigotrštvo na Slovenskem, ampak sta blagohotno prepuščala nikdar sitemu tujcu, da je polnil svoje žepo s

in ruski minister zunanjih zadev že stara prijatelja, vendar se pripisuje temu posetu važnost radi tega, ker, kakor se je baron Aehrenthal v Desio dogovoril z italijanskim ministrom o vseh prepornih vprašanjih, tako bodeta gotovo tudi na Dunaju ta politika se zjedini posebno glede nadaljevanja reformijske akcije na Balkanu, kjer sta baš Rusija in naša država najbolj interesirani, obenem pa se boče tudi prijazno razmerje med obema državama dokumentiralo.

Obiski vladarjev.

V Swinemünde je te dni obiskal ruski car nemškega cesarja Viljema. Trdi se sicer, da ima ta obisk popolnoma rodbinski značaj, da se ne misli tam reševati političnih zadev, vendar se opravičeno sme trditi, da je ta sestanek tudi za evropski položaj velepomemben. Že dejstvo, da minister zunanjih zadev Izvolsky spremlja svojega gospodarja, da se snideta z nemškim državnim kancelarjem Bülowom nam pokaže, da se bo govorilo tudi o politiki.

V zadnjih letih sklenile so skoraj vse velevlasti med seboj varnostne pogodbe, le Nemčija je ostala osamljena in v neprijaznem razmerju z Anglijo in Francosko. Tudi to razmerje se je letos zboljšalo, čemur dokaz je za prihodnji teden določeni obisk angleškega kralja pri Viljemu. Vsa pogajanja mnogokrat nimajo tolikih uspehov, kakor medsebojno razmerje vladarjev, in če je to dobro, tedaj nam je zagotovljen tudi mir.

Iz Wilhelmshöhe, kjer se snideta angleški in nemški vladar, potuje angleški kralj na obisk k našemu cesarju v Ischl. Sicer je znano, da angleški kralj visoko spoštuje našega vladarja ter da je njih razmerje vedno najpriskrenejše, vendar je tudi ta obisk politično važen, ker ga spremlja državni tajnik za zunanje zadeve Hardinge, kateri bo imel posvetovanje z našim ministrom zunanjih zadev Aehrenthalom. Še prejšnji obisk našega ministra Tittoniju, veljal je v prvi vrsti balkanskemu vprašanju. Italija se je pridobila, da odobrava našo akcijo na Balkanu, in sedaj se upa pridobiti tudi Anglijo, katera prej ni soglašala v tem vprašanju z nami, da v prihodnje ne bo nasprotovala nameram naše zunanje politike na Balkanu, ki je za ohranitev dosedanjega stanja.

Če se omenimo, da hoče še to jesen nemški cesar vrniti obisk angleškemu kralju, tedaj se sme trditi, da imamo za neko dobo osiguran mir v Evropi.

Frankfurtarica.

„Nemško ljudsko društvo za Koroško“ je podalo v svoji seji 6. avgusta sledečo izjavo: „Izobešanje črno-rudeče-zoltni zastav je znak nemškega mišljenja, ki ne stoji v nasprotju z zvestobo cesarju in državi. Zato ne pomenjajo vsi poskusi in vplivi, s katerimi bi se nemški značaj deželnega glavnega mesta Celovca ob času name-ravanega cesarjevega prebivanja prepričal, ničesar drugega kakor nemško mišljenje strahopetno zanikavati in so torej žaleč dvom v zvestobo cesarju napram onemu delu prebivalstva, ki je nepristopen podobnim vplivom.“

„G. T.“ seveda poje slavo temu junaškemu činu in pri tej priliki ne pozabi naglašati, da je Celovec popolnoma nemški, da je istotako dežela nemška, da je skratka vse „ur“-nemško. Nemci bi morali povsod pokazati, kaj so, kakor to store nenemske narodnosti, ki se ne boje ob vsaki priliki pokazati, kateremu narodu pripadajo. To je pač prazno jadikovanje in ima le namen narodnostno zagrizenost koroških Nemcev le še povečati. Nemci se zadnji čas kažejo uprav prave junake. Na Južno Tirolsko med Italijane hodijo delati propagando za rajh, v Celju in drugod pa zopet istotako rešujejo s kamenjem in pretepi mater Germanijo. Veliko uspeha pač tako delo in taka zagrizenost ne bo prinesla.

prisel človek mimo, je videl široko odprte velike črne oči, vse solzne, zroč v daljo. In to je bil pes pokojne grajske gospe in to je bil kostanj, pod katerim je presedila toliko ur.

Plahuta je gledal in žalost v njegovem srcu se je množila. Gostejši je bil zunaj mrak, zganilo se je pod kostanjem, sedelo je tam, gledelo v dolino.

„Ona je . . .“

Že se je bil storil temen večer, in Plahuta je šel in je pogledal pod kostanjem. Na klepi je ležal bel pes popolnoma mirno, samo velike črne oči so bile široko odprte in vse solzne so strmele v daljo.

Plahuta je prejel psa za ovrtnik, s sabo ga je peljal in ga je priklenil v veži. Potem je odšel v veliko dvorano, sedel je na zozo in strmел je pred se. Zdaj je bilo otopelo že od žalosti potrto srce, na obrazu ni bilo ne veselja ne tožbe, blede lice je strmelo v črno noč. In se je oglasilo zunaj, pes je cvilil v veži, kakor bi jokal, se je čulo. Ni bilo pasje cvilenje, pravi jok je bil in Plahuta je pomislil, da je to mogoče ona. V veži je, strah je revice, ker je tema tako gosta in veža tako dolga in brezdanja . . .

Vstal je mahoma, prižgal je svečo in je šel po stopnjicah dol. Tam v kotu je cvilil privezani beli pes, gledal je s prosečimi solznimi očmi in Plahuta je pristopil

Maroko.

Zadnjič smo že poročali, da je v Maroku vzbuknila vstaja nekaterih plemen. Vse sovraštvo je naperjeno seveda proti tujcem. Zato so tudi ta plemena najprej navalila na mesta in napadla Evropejce. Ker je bila nevarnost za evropske naseljenike velika in je bilo tudi nekaj tujcev pomorjenih, je odposlala Francija in Španija takoj nekaj vojaštva v Casablanca, da tam pred vsem odstrani nevarnost in napravi red. Križarke so obkolile mesto in odposlala se je mala četa na suho, katero so pa Marokanci napadli. Vendar so imeli Francozi le malo izgub, dočim so bile izgube na strani Maročanov prav izdatne. To pa je dalo povod, da so začele ladje bombardirati Casablanca in prizanašale le evropskemu delu mesta. Nemiri trajajo še vedno.

Da se povrne v deželo zopet mir in red, je Evropejcem mnogo ležeče, ker bi sicer trgovina, ki je posebno živahna v Casablancu, pomorskem mestu s približno 30.000 prebivalci, občutila veliko škodo in izgubo. Zato skušajo evropske vlade tudi nemire čim prej udušiti in tako varovati interese svoje trgovine.

Istotako je tudi v političnem interesu držav, da se ohrani status quo, zato tudi francoska in španska vlada obveščate o vsakem svojem koraku proti Maroku vse evropske velesile in vodite celo akcijo le v sporazumu interesiranih velesil. Jasno se namreč opaža, da se vsa Evropa zgraža nad temi grozodejstvi in hoče zato napraviti red, Francija s Španijo pa je le mandatarka, ki naj delo izvede na podlagi algecirске pogodbe. Italija nima nikakega mandata. Nemčija in Angleška sta na strani Francoske.

Francoska in Španija nameravata pred vsem reformirati maroško orožništvo in ga postaviti pod španske in francoske nadzorne častnike in podčastnike. Le tem potom more biti zajamčen trajen mir v deželi. Za umore svojih podanikov in ravnatoka za vojne izdatke se bo vsaka vlada skušala nagraditi s trajnim vplivom na notranji razvoj Maroka. Italija in ostale države, ki se sedanje akcije zoper Maroko ne udeležujejo, bodo zahtevale diplomatskim potom odškodnino za umorjene svoje državljane.

V Parizu še niso na jasnem, kako se naj zadobi zaščena, vendar ne mislijo še zavzeti glavnega mesta Fez, kjer prestoluje sultan Mulai Abd-el-Aziz, ker upajo, da se razmere na kak način izpremenijo. Toliko je dognano, da bodeta od sedaj Francoska in Španska z večjo pozornostjo vršili v Maroko započeto akcijo, ker bi sicer nekaznovan fanatizem teh plemen lahko vzdignil tudi plemena v notranji Afriki.

Začasno vlada v Casablanci mir, ker se je izkrcalo nad 2000 vojaštva. Topovi križark napodili so marokansko kavalerijo v dir ter jo tako popolnoma izolirali od drugih ustašev. Vest o bombardiranju obrežnega mesta Mazagan še ni potrjena.

Najnovejše vesti pravijo, da je mesto Casablancu popolnoma oropano in porušeno. Sedaj skrbe za mir francoski vojaki. Več križark se še v najkrajšem času pričakuje.

Dnevne vesti

a) domače.

— Ljubljanski uradni list dal nam je že opetovano priliko, da smo izpregovorili o njem kako besedo zaradi samonemških razpisov služb in samonemških oznalil e. kr. uradav. Sicer se v tem oziru razmere niso dosti poboljšale, to pa v prvi vrsti zaradi pomanjkanja sodelovanja v tem smislu od strani ostalega slovenskega časopisja. Vendar bi pa skupna taka akcija gotovo dosegla, da bi se izdajal list vsaj dvojezično in bi prenehalo to javno in očitno sramotno preziranje naše narodnosti. — Za danes pa še

in ga odvezal. Pes je odšel čez vrata, Plahuta je pogledal za njim in je videl, kako je odšel tja pod kostanj, kako je legel na klop in je gledal v dolino.

Pusta je bila tista noč, močna sapa je tulila zunaj, šumelo je drevje in ko je bila ura polnoči, je zajokalo zunaj zelo pretresljivo. In neprenehoma je potem jokalo do jutra in Plahuta je bedel vso noč in ni imel miru.

„Pes je, po njej joče . . .“

Vstal je, hodil je od okna do vrat, zuraj je cvililo, jokalo zelo žalostno.

„Ne da miru, spominja neprenehoma in mori srce . . .“

In proti jutru je sklenil in storil.

„Ne bo toliko spominov, ne bo jokalo več, noči bodo mirne . . .“

Sklenil je in je ubil belega psa.

II.

Drugo noč pa je bilo tiho. Več ni jokalo zunaj, sapa je bila mirnejša. Samo redko kdaj je zašumelo pod kostanjih, zganile so se dolge in žalostne veje, padli so na tla zadnji orumeneli listi. In proti polnoči so se razšli oblaki, pokazalo se je nebo in zvezde in posijala je luna. Posvetila je v sobo in Plahuta je vstal in je stopil k oknu. Zdelo se mu je, da je tista noč zelo čudovita, po vrta hodi ona in ob njej stopa beli pes.

neka. Uradni list priobčuje imena umrlih in značaj bolezni, vsled katere so umrli. Pred par dnevi brali smo poleg popolnega imena nekakega umrlega otroka in poleg natančno označenega stanovanja staršev diagnozo: Lues congenita. To protipostavno objavljanje gotovih bolezni ponovilo se je v „Ljubljanki“ že opetovano. Svetujemo prizadetim staršem naj nastopijo sodnijsko pot proti listu, ki jih s takimi objavami moralno in pogosto tudi gmotno oškoduje.

— Kaj namerava vlada glede ravnateljskega mesta na I. državni gimnaziji? Deželni šolski svet imenoval je na svoji drugi tozadevni seji v terno same Slovence. Glede prvega terna, v katerem je bil na 2. mestu predlagan pangerman Proft, se je vlada hitro odločila in ga je koj imenovala, dasi je bil potem primoran vsled javnega ogorčenja na vsem Slovenskem odstopiti od kandidature. Sedaj pa, ko so v tem sami Slovenci, se vlada ne more odločiti za imenovanje. Vlada čaka in čaka, česa? Siri se govori, da čaka ugodnega trenutka in da hoče potem utihotapiti na izpraznjeno mesto vendarle kakega Nemca ali pa sploh kako svojo kreaturo. Koliko je na tej govorici resnice ne moremo konstatirati. Včerajšnji „Sl. N.“ je pa spravil stvar že na uvodnem mestu v javnost. Ker je počasnost vlade z ozirom na imenovanje vendarle sumljiva, ni izključeno, da bi ne imela vlada res podobnih nakan. Zato je treba, da smo pripravljene. Jako izdatno in dostojno sredstvo, kot uspešen protest proti takem sramotilnemu in absolutističnemu postopanju, bil bi splošen šolski štrajk vseh dijakov slovenskih rodbin. Toda da se primerno izvrši treba je predpriprav in skrbne organizacije. Bodimo bedeci in pripravimo se za vsak slučaj. Tudi slovenski profesorji bi se za tak slučaj lahko organizirali.

— XII. Glavna skupščina Ciril-Methodove družbe v Bohinjski Bistrici vrsila se je v torek dne 6. t. m. ob velikanski udeležbi. Velika dvorana hotela „Triglav“ bila je natlačena polna. Ob 9/12. pozdravi prvom. namestnik L. Svetec skupščinarja, povdarjajoč krasoto Boh. Bistrice, katero je nova železnica odprla svetovnemu prometu in s tem tudi narodnim nasprotnikom. Omenja ognjevite napade „Südmarke“ in n. „Schulvereina“, nemški liberalci in klerikalci, katoliki in protestanti, buržoazija in soc. demokracija — vse, kar nemško čuti je proti majhnemu slovenskemu narodu. Pozabimo domače prepire, bodimo ene misli v obrambi svojega naroda in svoje slovenske domovine! Tudi nam velja stari rimski klic „Hannibal ante portas!“ Omenja, da je mons. T. Zupan v prvi vrsti zaradi tega odstopil, ker ne biva v Ljubljani ter želi v Ljubljani stalno bivajočega naslednika. V zasluge predlaga T. Zupana častnim članom. Župnik Finžgar predlaga Tomo Zupana častnim predsednikom. Notar Hudovernik omeni, da je to proti društvenim pravilom. Zupan izvoli se častnim članom. Dr. J. Svetina poda tajnikovo poročilo. Mej drugimi omeni, da je bila Koroška zelo podpirana. Iz njegovega zelo detajliranega poročila je omeniti posebno, da se namerava poleg enorazredne dekliške šole na Muti otvoriti prihodnje leto še enorazredna deška šola. Vse skup je 152 podružnic s približno 8000 člani. Novi sta podružnici St. Jakob pri Trstu in v Boh. Bistrici. Nekaj podružnic jako dobro deluje. Novih pokroviteljn in je v l. 1906. 12. Tudi veselice so se v večjih krajih dobro obnesle. V minoletem letu vzdrževala je družba 11 otroških vrtec, 3 se podpira, v njih je 829 otrok, 5 ljudskih šol s 17 razredi, v njih 1141 otrok, skupaj tedaj 1970 otrok in 41 učnih moči. Ustanavlja se nov otroški vrtec v Hrastniku in v Gabrjih pri Celju. — Blagajnikovo poročilo kaže, da je imela družba v preteklem letu 63.983 K 78 v dohodkov, 54.676 K 99 v stroškov. — Prispevki podružnic (udnine, darila, ve-

Stal je pri oknu in je gledal. In tam na koncu je stal samotni kostanj, žalostno je stezal veje, sence pod njim so bile nemirne in plašne. In sta prišla po rebri gor — ona in pes. In pes je bil po glavi ves krvav od udarca, kadila se je vroča kri, tekla je po ušesih dol, po očeh, da so bile vse zakrite — velike črne oči. In njena roka je bila krvava od te krvi in njena obleka. In sedla sta tam pod kostanj in ona je vzela psa v naročje, z belim robcem je brisala z glave kri, ki je tekla curkoma in hujše in hujše . . .

„Ne morem gledati, oprosti, greh sem storil . . .“

Plahuta se je obrnil stran od okna, sedel je na zozo in je zakril z rokami obraz.

„Vse uničim, kostanj, klop, zakaj strašno je . . .“

Roke je tiščal na obraz, vse obupano je bilo srce, vsa divja je bila duša.

In ko se je storil dan, so podrli hlapec klop, posekali so kostanj in so ga odpeljali v dolino. Samo še štor je ostal tam, širok je bil in močen in tudi tistega so izkopali in odpeljali.

III.

In tretjo noč ni bilo ničesar več. Daleč tja se je videlo po dolini, ni zadrževal kostanj pogledov, ni cvilil na klopi ranjeni pes. Plahuta pa je čakal, da pride pozna

selice) so znašali 22.458 K 37 v; darila denarnih zavodov 2050 K; dohodki iz narodnega koleka 4433 K 24 v, družbinah vžigalic 3000 K, družbine kave 2773 K 76 v, družbinah razglednic 1424 K 75 v. Drugi dohodki se razdele na razne virov. Med stroški omenimo sledeče podstavke: deška lj. šola v Trstu 10.635 K 58 v; dekliška lj. šola v Trstu 7236 K 30 v; šola v Št. Rupertu pri Velikovcu 5080 K 27 v; otroški vrtec v Celju 932 K; šolstvo v Mariboru 1650 K 96 v; za narodni kolek 205 K. K tajnikovemu poročilu izraža dr. Žerjav iz Ljubljane željo naj se sklicuje skupščina prihodnjic vedno le na nedeljo, ker je le takrat mogoča udeležba najširših krogov in ker se narodno delo sedaj ne koncentrira več v duhovščini. Poleg tega podaja dr. Žerjav nekoliko nasvetov za potrebno reorganizacijo družbe. K blagajnikovemu poročilu izpregovori akademik Rekar, par ostrih a jako umestnih kritičnih besed. Posebno sramotno za družbo je, da je izdelala nabiralnike nemška družba in da se naroča milo pri nemški tvrdki, to pa še pod tako neugodnimi pogoji, da ima družba pritem izgubo. O izidu volitev poročali smo že v zadnji številki, pripomniti moramo samo še, da izvoljen odbor ni bil kompromisen odbor temveč, da je bil izvoljen brez sporazuma s pristaši S. L. S. To je bil na vsak način obsojanja vreden korak, kajti zanesel se je s tem v to najvažnejšo našo družbo strankarski boj, ki mora imeti le zle posledice za stvar. Reorganizacija odbora, ki je bila gotovo potrebna, da pa bi se izvršili v sporazumu z vsemi strankami, prišla bi na ta način poleg porabnih moči tega na novo izvoljenega odbora morda vendar še kaka boljša moč kakor so nekateri odborniki sedaj.

— **Užigalice družbe sv. Cirila in Metoda.** „Soča“ primerja dobiček, ki ga donajajo užigalice slovenske družbe z onim, ki ga dobi Hrvatska družba od njih. Lansko leto je izkazala naša družba 3000 K dobička od užigalic, Hrvatska pa je dobila že v prvem letošnjem polletju 9012 K. Da je neuspeh pri naši družbi tako velik, je po „Sočinem“ mnenju glavni vzrok to, ker je kupčija s slovenskimi užigalicami nesolidna. Hrv. družba daje namreč trgovec navadne procete, kakor pri drugih užigalicah, dočim pri slovenskih užigalicah nimajo trgovci sploh nikakega dobička, ker teče ta v žep zasebnemu podjetniku Perdanu, ki daje družbi le malenkostno plačilo za reklamo, ki mu jo dela družba. Vsed tega se jih tudi trgovci, in posebno po Goriškem branijo, ter prodajajo rajše hrvatske užigalice, nego naše. „Soča“ svetuje družbi sv. Cirila in Metoda, naj dela boljše pogodbe, in potem tudi ne bodo izostali uspehi.

— **Češki „Sokol“** prinaša podatke o uspehih splošne tekmovalne telovadbe v Pragi. V višjem oddelku, kjer se je tekmovalne telovadbe udeležilo sploh le 15 vrst, se Slovenci niso udeležili tekme, ker so tekmovali pri mednarodni tekmovalni telovadbi. Med posamezniki višjega oddelka je tekmoval g. Viljem Kulec, član „Sokola“ v Žalcu kot član Praškega Sokola. Dosegel je izmed 80 doseženih točk 69,5, torej nad 80%. Dobi veliko diplomu. V nižjem oddelku je tekmovalo 145 vrst. Doseženih točk je 500. Največ je dosegla vrsta iz Kijeva (Rusko) namreč 439 točk. Vrsta ljubljanskega Sokola je na sedmem mestu s 403,5 točkami torej nad 80%. Dobi lipov venec s srebrnim monogramom in trakom ter veliko diplomu. Nad 70% namreč 355,5 točk je dosegla vrsta „Sokola“ iz Idrije. Je na 58 mestu ter dobi lipov venec brez monograma in malo diplomu. Nad 60% sta dosegli vrsti „Sokola“ iz Šiške in „Sokola“ z Jesenic; prva 345,5, druga 343,5 točk. Dobite malo diplomu. Tekme posameznikov (doseženih točk 80) se je udeležilo 554 tekmovalcev. Nad 80% so dosegli: Vidmar Stanek, Ljubljana, 69,5 točk, je 29.; Sever Edward, Ljubljana, 67,5 točk, je 55.; Vidic Fran,

ura in zelo nemirno je bilo njegovo srce. Čakalo je nestrpno, zakaj vedel je, da zraste kostanj še tisto noč tam na koncu vrta, da bo stala pod njim klop in bo prišla ona vsa krvava od težko ranjenega psa. In čakal je pri oknu in je pričakal. Ko je bila ura enajst, je pričel rasti kostanj in je zrastel mahoma. Mlad je bil, svež, kakor na spomlad, plitči so letali po njem in so peli. Liščki, čiški so gnezдили v njem, peli so, kakor kadar pride v deželo mesec maj. Klop se je dvignila iz tal, prišla je ona v čisti beli obleki in je sedla, in veselo je priskakal za njo lepoki beli pes. Skakal je, mahal je s košatim repom, lajal je od veselja, valjal se je po tleh in se je vzpenjal v njeno naročje.

Plahuta je gledal s široko odprtimi očmi, bled je bil v obraz, čudno čuvstvo je preplavljalo srce.

„Grem“ se je predramil naenkrat in se je domislil. „Grem . . . križem svet . . .“

Vstal je, hodil po sobi, napravil se je in odšel. Videli so ga ljudje in zdel se jim je čuden. Izginil je bil nagloma, niso ga videli nikoli več in govorili so čudno o njem. Nekateri, da si je vzel življenje sam, drugi, da je umrl od žalosti, tretji, da je zblaznel . . . Zadnje pa je bila menda resnica . . .

Ljubljana, 67 točk, je 73.; Krčnik Fran, Idrija, 65 točk, je 107.; Ažman K., Jesenice 64,5 točk, je 131.; Vester Valentin, Brežice, 64,5 točk, je 132.; Drenik Bojan, Ljubljana, 64 točk, je 143. Ti dobe veliko diplomu. Malo diplomu dobe tekmovalci ki so dosegli vsaj 70% vseh doseženih točk, to so: Rabič Vinko, Jesenice 63 točk, je 186.; Palčič Br., Šiška, 62 točk, je 225.; Železnik Fran, Šiška, 62 točk, je 226.; Drganec K., Ljubljana, 62 točk, je 227.; Petek Nikolaj, Ljubljana, 62 točk, je 228.; Vindišar Ernst, Ljubljana, 61 točk, je 264.; Novak Julij, Idrija, 61 točk, je 265.; Gregor Anton, Trst, 61 točk, je 268.; Černe Alojzij, Ljubljana, 59 točk, je 334.; Holy Josip, Brežice, 59 točk, je 338.; Huth Gabriel, Jesenice, 58,5 točk, je 359.; Widman Jos., Brežice, 58 točk, je 396.; Ažman N., Jesenice, 57 točk, je 442.; Boltavzar Rajko, Šiška, 57 točk, je 443.; Radanovič J., Brežice, 57 točk, je 444.; Slabina Jakob, Šiška, 56,5 točk, je 460 in Alič J., Idrija, 56 točk, je 489.

— **Pomanjkanje vode v Ljubljani.** V zadnjih vročih dnevih čutili se stranke, ki višje stanujejo, predvsem one iz višjih nadstropij na goranjem delu mesta ležečih hiš, pomanjkanje vode. V hramu pred Tivolijem je vsa voda pošla, ostala je samo ona po ceveh zato pa je padel pritisk. Vzrok temu nedostatku je na eni strani premajhen obseg dovajalne cevi, vsled česar ne priteka dovolj vode, da bi se nadomestilo odtakajočo se; na drugi strani je pa kriva temu brezobzirnost občinstva. Navzlic opetovanim opominom puščajo namreč pipe v enomer odprte, da bi na ta način tekla vedno mrzla voda. Vsled tega se je preveč potrošilo.

— **Legar.** V domobranski vojašnici se javljajo vedno še novi slučajji obolesti. Tudi smrtni slučajji se množe tako v Ljubljani kakor tudi v postojnskem okraju. Razen goriške okolice in mnogih krajev ob južni železnici javil se je legar tudi v Zatični na Dolenjskem, med delavci v Jesenicah in en slučaj v Medvodah na Gorenjskem. Slučaji legarja postojnske vodne epidemije so splošno tako težki in bati se je, da bo tudi umrljivost jako velika.

— **Prebrisana tatica** je Marija Zupančič, ki je te dni prišla k neki gospe na Dunajski cesti v Ljubljani in rekla, da je sestra njene v bolnici umrle služkinje Neže Kovač, ter zahtevala, naj ji gospa izroči njeno obleko, ki je ostala pri njej, kar je gospa tudi storila. Ko je pa sedaj Kovač zdrava prišla iz bolnice nazaj v službo, se je goljufija izkazala in Marijo Zupančič so zaprli.

— **Novaren človek** je hlapec g. Franca Čika v Ljubljani, Franc Marinčič. V Čikovem stanovanju je vse razmetal in pobil, in ko sta prišla dva stražnika, da ga odvedeta v zapor, ju je napadel z dolgim krepelcem in še potem, ko sta ga že uklenila, še dolgo razbijal okolo sebe.

— **Otrok utonil.** Delavčevi ženi Alojziji Čop iz Kranjskogorskega sodnega okraja je ušla izpod nadzorstva dne 5. t. m. njena leto stara hčerka. Pred hišo je stal lonec, v katerem je bilo pet litrov vode, in otrok je padel z glavo vanj in utonil.

— **Otrok zažgal.** Dne 5. t. m. je nastal v hiši sedlarja Martina Podlesnika v Radečah ogenj, ki ga je zanel po nepredvidnosti njegov 8 letni sin Maks, in ki je vpepelil celo hišo. Škoda znaša 2100 kron, zavarovalnina pa 2000 K.

— **Osrednja banka čeških hranilnic.** Naraven tok gospodarskega napredka je našel v zadnjem času na naših tleh novo smer, ki je važna za našo daljšo bodočnost. Trst je postal najvažnejše gospodarsko središče celega juga in naraven razvitek mora prisiliti tudi nas Slovence, da se zedinjeni resneje pobrigamo za to važno postojanko ob Jadranskem morju kot smo se brigali doslej. Sami ne zmoremo vsega — in vsled tega nas mora navdajati s pravim veseljem, če nam hočejo podajati pomožno roko naši narodni zavezniki, ki morejo s svojo gospodarsko silo uspešnejše vršiti resno obrambeno delo. V zadnjem času je otvorila velika češka banka svojo podružnico v Trstu. Podjetje je velikega obsega in upamo, da bo vršilo svojo nalogo s posebnim blagodejnim ozirom na naše dosedanje gospodarske razmere. Banka, ki se zove Osrednja banka čeških hranilnic je povsem češka, narodna, katera okoliščina nam podaja jamstvo, da smemo z njo računati kakor s svojo zaveznico. Posebno našemu denarništvu bo nova banka lahko v marsičem važna zaveznica, ker ima namen, kakor posnamemo iz poslanih okrožnic, podpirati posebno denarno trgovanje potom denarnih zavodov. Želimo novemu podjetju mnogo uspeha in lep razvitek ter ga odkritosrčno pozdravljamo na svojih tleh.

— **Celjski „Narodni List“** nam je jako zameril obsojdo našega časopisja, ki smo jo izrekli v 47. številki tega lista, češ, da smo očitali narodni stranki štajerski neznačajnost v Plojevi zadevi. Ne vemo jeli dopisniku „Narodnega Lista“ bil še v spominu naš članek, ko je pisal odgovor, ali ne. Če ga takrat še ni pozabil, moramo imenovati njegovo notico zavijanje. Opetovano smo namreč z veseljem pozdravili dr. Plojev vstop v Jugoslovanski klub; tudi v članku o našem časopisju nanašali smo se na prejšnje tozadevne izjave. Zato bi bilo vendar nekoliko pre-

naivno od nas, da bi potem grajali, če se narodna štajerska stranka s nami veseli dr. Plojevega koraka. Šlo se nam je, in to je bilo tudi za vsacega jasno razen za dopisnika „Narodnega Lista“, zgolj za neznačajnost v pisanju našega časopisja. Da se političnega nasprotnika napade je umevno, da pa se izreka o njegovi osebi razna neutemeljena sumničenja, da se ga predstavlja občinstvu kot osebo, ki ima toliko in toliko zasebnih grehov na sebi, kot osebo, ki sploh ni vredna zaupanja, da se pa v trenutku, ko preneha biti politični nasprotnik, vse te očitke prekliče in njegove zmožnosti in osebne vrline dviga v nebo, to menda tudi za „Narodni List“ ni višek značajnosti. To se je vse zgodilo in imenovali smo v članku tudi prizadete liste. O „Narodnem Listu“ ni bilo govora, ker priznamo njegovo korektno postopanje v Plojevi zadevi tudi pred volitvami. Da pa človek to rakrano našega časopisja uvidi, mu politične rutine niti treba ni. Resnice ne imenujte: zlobnost.

— **Nemško-slovenska jezikovna meja na Štajerskem.** Pod tem naslovom piše graški „Volksblatt“: Po zadnjem ljudskem štetju ima Štajerska od 1.356.497 prebivalcev 902.343 Nemcev, 409.531 Slovencev in 1457 drugih narodnosti. Dobra tretjina vseh prebivalcem je torej Slovencev. Gornja in srednja Štajerska je razen južnega roba nemška, spodnja pa do devet desetih slovenska in ta obsega 7 političnih okrajev in mesta Maribor, Celje in Ptuj. Od 64 sodnijskih okrajev pripada Slovincem 20. Jezikovna meja gre od vzhoda proti zahodu naslednje: pričenja se na štajersko-ogrski meji ob potoku Kušenica severno od Slov. Goric in se obrača najprej proti jugu do Mure, katero prekorači pri Radgoni, tako da se nahaja ob levem bregu Mure razen Slov. Goric še cela vrsta slovenskih občin. Pri Gor. Radgoni se obrne naravnost proti zahodu in gre potem ob robu ravnine, tako da je ta nemška, Gorice pa slovenske. Nato gre meja zopet ob Muri, ki loči do Spielfelda Nemce in Slovence. Nato gre zopet med Muro in Dravo po Slov. Goricah in potem čez Posruk in Radlberg naravnost proti Koroškem, tako da pride do koroške meje blizu Drave ob Hühnerkoglu. Vzhodno od Luč je še nekaj slovenskih občin, ki so bile pred nedavnim še nemške. Če se hoče na kratko označiti jezikovno mejo, se morajo imenovati kraji Radgona, Murek, Spielfeld, Luče, Arafels in Eibiswald. Kar se tiče jezikovnih otokov, se ima imenovati „Das deutsche Festungsdröiek“, Maribor, Celje, Ptuj, o katerem pravi „Volksblatt“, da imajo njemu Nemci zahvaliti svojo politično in gospodarsko moč. Razen tega se nahajajo Nemci še v Mahrenbergu (31,3%), Muti, Sv. Lovrencu, Slov. Gradec (14,5%), Slov. Bistrica (7%), Laško, Brežice in še nekaj manjših krajih. V Ljutomeru se trdi, je polovica Nemcev, v Mariboru pa zatrjuje „Volksblatt“, da je 82,6%, v Celju 77,3% in Ptuj 84,4% Nemcev; v manjših sodnih okrajih ne presegajo Nemci nikjer 5%. Kar se pa tiče Slovencev, jih je v nemškem teritoriju v Lipnici 6,1% in v Radgoni 10,1%. Če se vpraša, razpravlja dalje „Volksblatt“, kaj da je vzrok različnim spremembam v posestnem stanju med Slovenci in Nemci, se mora na eni strani vpoštevati naravno moč narodovo in na drugi priseljevanje. Glede naravne narodev moči spada Štajerska med dežele, kojih prebivalci se jako počasi množe. V tem oziru so pa Nemci mnogo na slabšem nego Slovenci in to celo v pristno nemških krajih. Dočim so se Nemci v najboljšem slučaju pomnožili za 5,43%, in to v pristno nemških krajih, so se Slovenci v najslabšem slučaju pomnožili za 6,56%. v najboljšem pa za celih 10,64%. Vzrok temu je to, da je štev. rojencev med Slovenci veliko višje in mortaliteta manjša. Posebno se še kaže navadna in obenem moralna moč Slovencev v tem, da je nezakonskih otrok med Nemci v velikanskem številu več nego med Slovenci: to priznava „Volksblatt“ sam. Kar se pa tiče priseljevanja, konstatira „Volksblatt“, da je priseljevanje Slovencev posebno glede Maribora, Celja in Ptuja ravno trikrat večje nego priseljevanje Nemcev. Razen tega je pa treba tudi vpoštevati, da prihajajo Slovenci v primeroma veliko večjem številu na nemški sever Štajerske, nego Nemci in to veliko več iz Kranjske in Koroške, nego iz Spod. Štajerske. Vzlic temu je pa po statistiki faktično stanje tako, da so se Nemci napram Slovincem dvignili za prilično 3% in to ponajveč v poslednjih 20 letih. Vobče se mora reči glede jezikovne meje, da so Nemci prodirali na vzhodu od Spielfelda do Radgone, na zahodu pa Slovenci od Eibiswalda do Spielfelda. Takisto pa se je pokazalo pri jezikovnih nemških otokih, da so Nemci, če že ne napredovali, pa vsaj ostali v isti višini kot prej. V sodnih okrajih Spod. Štajerske so Nemci deloma napredovali, deloma nazadovani; gre se pa obče za ne več nego 1%. Če Nemci napredujejo, je vzrok temu to, da se od Slovencev navadno gospodarsko slabši sloji priseljujejo in pa — v čemur ima „Volksblatt“ popolnoma prav — da se Slovenci vedno prej udajo jezikovno Nemcem nego nasprotno. Žalostno, ampak resnično! — Ta kritična razprava, ki je pisana kolikor toliko nepristransko naj bo ravno nam Slovincem v poduk. Dognano je namreč, da dobivajo vsi takozvani nemški krogi na južnem Štajerskem dotok skoro izključno iz vrst Slovencev. Če torej Nemci v južnoštajerskih mestih in trgih pridobivajo na številu, je temu vzrok edino le raznarodovanje

slovenskimi groši. Zdaj pa, ko se je začelo tudi slovensko knjigotržstvo prav lepo razvijati in smo dobili v Ljubljani in drugod slovenske knjigarne in prodajalne papirja; uprav šele zdaj, ko imamo v Ljubljani trdke dobrega imena, kakor Schwentner, Bahovec, Hribar itd., prišla sta Narodna tiskarna in „Slovenski Narod“ na misel, da smo Slovenci pravi beračuni na tem polju in da se da to naše beraštvo odpraviti edino na ta način, da odpre Narodna tiskarna svojo lastno knjigarno in prodajalno papirja na Jurčičevem trgu. — Da pri tem podjetju Narodne tiskarne ne gre za slovensko konkurenčno podjetje proti tujim enakim podjetjem v Ljubljani, nam je razodel „Slovenski Narod“ sam, ki piše, da Narodna tiskarna noče odpreti svoje knjigarne na Kongresnem trgu samo zato, ker imajo na omenjenem trgu tuje, naši narodnosti sovražne trdke svoj domicil. Sicer pa tudi ni verjetno, da bi bila nova Bambergova palača ob Miklošičevi cesti naše „narodovce“ izpodbudila k večji gospodarski podjetnosti. Gre se torej ali za to, da se v kali ubije in zaduši slovenska podjetnost na polju knjigarstva in prodaja papirja, ali pa je liberalna stranka že tako pri kraju, da si ne upa s svojo politiko vzdržati svoje edine trdnjave v podobi Narodne tiskarne, ne da bi poprej škodovala slovenskim naprednim podjetjem. So pač čudno podjetni torej gospodje okoli „Slov. Naroda“ in Narodne tiskarne, kadar gre, da se na gospodarskem polju škoduje domačinom.

— **Volilna reforma deželnozborna** je že delj časa povod zanimivemu boju med našim glavnim klerikalnim in glavnim liberalnim glasilom. Boj ni zanimiv zaradi resnosti ali temeljitosti obdelovanja predmeta, temveč edino zaradi tega, ker hoče en in drug nasprotnik že vnaprej zvaliti na drugega krivdo, da ne bo prišlo do pravične in demokratične volilne reforme, katere si niti eden niti drug v resnici ne želi. „Slov. Narod“ z vso resnostjo trdi, da so liberalci za demokratično volilno reformo, — za uvedbo splošne in enake volilne pravice baje niso, ker mislijo, da je nedosegljiva, — a da je ta odvisna le od klerikalno-nemške večine. „Slovenec“ zopet svetuje liberalcem, naj se domenijo s svojimi zavezniki Nemci in naj skujejo sprejemljivo volilno reformo, proti kateri tudi S. L. S. ne bo, če bo osnovana v demokratičnem duhu. Tako gre dan na dan, uvodnik za uvodnikom, vedno očitane drug drugemu, da edino on ovira demokratično reformo. Če bi ne vedeli, da tiči za celim početjem gola in najnižja strankarska politika, da je pa prava demokratizacija deželnega zbora tem kakor onim dičnim našim voditeljem deveta briga, morali bi pač imenovati celo to ravnanje otročje. Stvar je seveda za vsakega mislečega človeka jasna: Ena kakor druga stranka hoče krivično, zase seveda kolikor mogoče koristno, volilno reformo. Demokratizacije se bojita obe; krivdo pa, da se ne bo izvedla, hočejo že sedaj zvaliti na nasprotnika. Če bi bilo količkaj resnice in poštenosti v zahtevi splošne in enake volilne pravice, kot edino pravične in času primerne reforme, kaj bi bilo treba tu iskati večine v zvezi z Nemci? Naj kar stopijo naši paradni zagovorniki enake volilne pravice za trenutek skupaj in naj se domenijo, da jo bodo skupno zahtevali, pa se ne bo treba niti meniti za Nemce. Ti bodo kar odleteli iz deželnega zbora, v katerem sedaj faktično sami gospodarijo, ker je vsaka odločitev edino od njih odvisna. Samo za trenutek stopite skupaj in pokažite svojo poštenost, če je sploh kaj na vaših bombastičnih zatrdilih! Dajte nam splošno in enako volilno pravico v deželnem zboru in potem se pojte zopet liberalce in klerikalce. Takemu skupnemu nastopu se tudi nobena vlada dolgo ne bo mogla upirati. Poštenost pokažite v dejanjih in pustite bombastične govore in visokodoneče fraze, s katerimi varate javnost! **M i v a s p o z n a m o**, n a s a m o b e s e d o v a m n e v e r j a m e m o v e č.

— **Občine za slovenski jezik.** Slovenske občine se le malokedaj ganejo, da bi protestirale proti nemščini, ki se jim od strani vlade, pošte in drugih c. kr. uradov vsiljuje. Vendar bi pa bile ravno občine kot avtonomne in popolnoma neodvisne oblasti v prvi vrsti v to poklicane; odločen nastop od te strani bi imel gotovo večji uspeh, kakor pa kaka gola interpelacija v parlamentu ali pa kaka časnikarska notica. Seveda bi se morala ta akcija razširiti na kolikor možno več občinskih zastopov, treba bi bilo organizirati to delo. Nekateri štajerske občine so v tem oziru že napravile posnemanja vredne odločne korake. Občine Kokarje, Bočna in Rečica v gornjegrajskem okraju so vložile po državnem poslancu g. Vinko Ježovniku pritožbo na c. kr. trgovsko ministrstvo proti c. kr. poštnemu in hrzovjavnemu ravnateljstvu v Gradeu, ki ne da na njihovo pismeno zahtevo z dne 31. decembra 1904, naj se da poštam v Šmartnem in pri Sv. Frančišku slovenski poštni pečat in naj se na vseh poštah gornjegrajskega okraja nabijajo le slovenski razglasi, po preteku dveh in pol leta nobenega odgovora. Imenovane občine zahtevajo, naj se zoper to razžaljivo preziranje slovenskega jezika uvede zoper pošto ravnateljstvo preiskava ter naj se krivci kaznujejo. — Ta odločen nastop užaljenih občin mora doseči primeren uspeh.

— **Družbe sv. Cirila in Metoda** prvomestništvu sem se imel namen odreči že takrat, ko sem definitivno izstopil iz gimnazijske službe. A odvrnili so me prijatelji in so sebo še najgorečnejše delavke na njenem poprišču: Naše

častite dame. Dne 20. marca t. l. sem se pa v vodstveni seji odpovedal. Ker se mi zdi posel mojega naslednika silne važnosti, vsajam si zopet na izkušnje svojega več nego 20 letnega prvomestovanja, t. j. od prvega družbinega začetka — priporočati za prvomestnika g. vladnega ter šolskega svetnika dr. F r a n j a D e t e l a. Njegov sloves v Slovenskem narodu je pomemben. Priznan pisatelj, izgleden šolnik in vešč uradnik je v stanu do sijajnega procvita dovesti to družbo, ki naj jo čuvajo Slovenci kakor punčico svojega očesa. Če omenjam še, da moj č. priporočeneec nikdar ni bil zapleten v kak političen boj, povedal sem vse. — „Družba sv. Cirila in Metoda“ ni poznala namreč do sedaj in ne sme poznati od slej nikake strankarije — ona mora bivati na stolu nerazdeljenega naroda.

Na Okroglem, 30. julija 1907.

T o m o Z u p a n.

— **Trgovska srednja šola** obstoji — če izvzamemo trgovski kurs na višji dekliški šoli in neko drugo nemško privatno podjetje — samo ena v Ljubljani in ta je nemška. To zasebno nemško trgovsko šolo, ki jo vodi strastni Nemeec Arthur Mahr, obiskujejo največ gojenci slovenske narodnosti. Izmed 257 učencev — 130 v trirazredni gremijalni in 127 v dvorazredni privatni trgovski šoli — je bilo 148 Slovencev, 46 Hrvatov in Srbov, 31 Italijanov, **le 29 Nemcev, 2 Grka in 1 Rumun.** Skoro $\frac{4}{5}$ gojencev te šole je torej slovenske narodnosti. Naravnost sramotilno dejstvo za nas je, da mora nemški in z nemškim duhom ovladani zavod skrbeti za potrebe Slovencev in drugih Jugoslovancev. Že večkrat smo morali čuti pritožbe, kako krvavo in in brez sramu se norčuje zlasti imejitelj te šole, Mahr iz Slovencev in Slovanov sploh. Če more sredi med nami v slovenski Ljubljani za slovenske gojence uspevati nemška trgovska šola — in Mahr dela sijajne dobičke — koliko bolje bi morala uspevati slovenska šola. In če si Nemeec na lastno pest upa vzdrževati tako šolo, ali ni to dovolj jasen migljaj, da bi imel stokrat lažje stališče — Slovenec. Slovenska podjetnost, kje si? In kaj dela naša trgovska akademija, o kateri je bilo že toliko govorenja in pisanja? Če se ne motimo, spi spanje pravičnega v miznici nekega deželnega odbornika.

— **Oklic.** Oodpisani pozilja v imenu krajvnega odbora, da se blagovoli javiti vsak udeležnik ali udeležnica glavne skupščine „Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“ v Radovljici radi prenočišča in skupnega obeda podpisanimu do 15. avgusta t. l. — Krajevne razmere zahtevajo to. Iv. Šega.

— **Gostilničarski kongres.** Lanski izredni občni zbor „Gostilničarske zadruge“ v Ljubljani je sklenil, da se ima vršiti v doglednem času gostilničarski kongres cele kranjske dežele v Ljubljani, h kateremu je povabiti zadruge in stanovske kolege tudi iz sosednjih dežel. Vsled tega sklepa se je začel odbor sedaj pečati s to zadevo in se je te dni že izvolil dotični pomnoženi odbor in razni odseki za priredbo kongresa, ki se ima vršiti 16. in 17. septembra t. l. Da bodo lahko vsi stanovski tovariši sodelovali s svojim nasvetom ali s posebnimi željami, izdale se bodo okrožnice, kamor naj napišejo člani svoje težnje. Vpošljejo naj se na odbor.

— **Iz neumnosti kapital** si je hotela napraviti neka ljubljanska „vedeževalka“. Dala je tiskati listke s svojim naslovom, v katerih trdi ta „dama“, da prorokuje na karte sedanost, preteklost in prihodnost, sploh v vseh zadevah bodisi pri ljudeh ali pri živalih in daje posvete v najbolj „zavozljanih“ stvarih, in razdelila med delavke v tobačni tovarni. Reklama je imela baje dober uspeh, kajti vraževerne ženske res hodijo k nji. Bog ve, če je prerokovala tudi, da bo posegla tu vmes višja oblast v podobi policije?

— **Nesreča na železnici.** Dne 1. t. m. so delali delavci na južni železnici med Kresnicami in Litijo. Ko je privozil do njih tovorni vlak so se delavci umaknili na drugi tir, pri tem pa niso opazili, da je po tem tiru privozila druga lokomotiva, ki je dva delavca takoj usmrtila, dva pa težko ranila.

— **Tatvina.** Lansko leto je ukral neki Matija Hribar iz Leskovca posestniku Josipu Brglezu iz Ilovice 340 K in nato izginil. Te dni pa so ga našli in izročili deželnemu sodišču v Ljubljani.

— **Smrt vsled neprevidnosti.** Janez Naraks, hlapec pri Francetu Mravlagu na Jesenicah je dne 29. m. m. zvečer zajahal precej ognjevitoga konja svojega gospodarja. Na potu med jahanjem je srečal iz tukajšnje prisilne delavnice izpuščenega Miho Kohlmeignerja iz Kirchdorfa na Zgor. Avstrijskem. Slednji je videl kako konj sem in tja skače, to mu je bilo toliko všeč, da je konja od zadaj vščipnil. V tem trenutku ga je pa konj s tako silo v trebuh brenil, da se je Kohlmeigner nezavesten zgrudil, in po preteku četrte ure umrl. Truplo se je preneslo v mrtvašnico na Jesenice.

— **Strelna je udarila** dne 27. m. m. v kozolec posestnika Alojzija Tratnika iz Št. Jerneja in ga vžgala. Pogorela je k sreči samo streha. Tratnik je bil zavarovan.

— **Novi davki.** Vlada ima namen znatno zvišati davek na žganje. Pri špiritu bi davek zvišala za 30 K pri hektolitru. S tem bi zvišala svoje dohodke za 30 milijonov kron.

— **Zahteve uradništva in uslužbenstva južne železnice so:** 1. Povišanje vseh vrst plač. 2. Ureditev personalne komisije. 3. Ureditev plač po vzorcu na ogrskih državnih železnicah. Železničarji iz cele Avstrije se bodo zvezali v tako tesno koalicijo, da bodo gotovo dosegli, kar zahtevajo. Ako se jim do konca avgusta ne ugotovi, začnejo s pasivnim odporom, ali pa, če treba tudi z generalnim štrajkom.

— **Pritožba „Nov. Slov. Štajerca“ na graško pošto ravnateljstvo.** „Novi Slov. Štajerc“ se je pritožil na c. kr. pošto ravnateljstvo v Gradeu, ker zavrača poštni urad Pristava „Nov. Slov. Štajerca“, ne da bi navedel za to vzrok, ker na pismih in drugih pošiljkih prečrtava slovenska krajevna imena in jih namešča z nemškimi in ker ne daje dvojezičnih tiskovin; dalje glede poštnega urada Ormož, ker ne dostavlja lista, ker je obdržal dvoje uradnih pismen ljubljanske mestne hranilnice in ker je zavračeval odgovor na reklamacijo priporočenega pisma iste hranilnice skoro tri tedne. Glede vseh tu navedenih pritožb je pošto ravnateljstvo v Gradeu pritožbi ugodilo in se je postopalo kazenskim potom proti krivim uradnikom. Kar je posebno važno, je odredba, s katero se odločno prepoveduje pristavljati k slovenskim krajevnim imenom nemška imena v slučajih, kjer tega izrecno ne zahtevajo prometni oziri; razen tega je popolnoma nedopustno prečrtavanje slovenskih krajevnih imen, in objednem se je izreklo, da je v slovenskih krajih vedno imeti v zalogi dvojezične poštne tiskovine ter z njimi na zahtevo razpolagati. — Odločno je treba takim prepotentnim nemčurkim uradnikom na prste stopiti, potem se že še kaj doseže, kakor dokazuje ta slučaj „Nov. Slov. Štajerca“. Upitje samo po časnikih in objubljanje ter grožnje, to vse skupaj nič ne pomaga, s tem se napravi, te nemčurske reve, ki mislijo, da so stranke le radi njih na svetu, samo še bolj nesramne.

— **Grozne posledice „Štajerčevega“ hujskanja.** Pod tem naslovom piše koroški „Mir“ članek, v katerem ožigosa z vso odločnostjo skrajno hujskajočo pisavo v nemškem duhu pisanega „Štajerca“ in nekaterih njemu sorodnih zakonitih nemških listov. Povod tej uničevalni obsodbi bila je neka notica priobčena v „Štajercu“ pod naslovom: Klerikalci ubijajo!, v kateri dolži kočarja Lužnika, da je ubil iz političnih motivov Valentina Žergoja, ki je umrl vsled neke v pretepu dobljene poškodbe. Dogodek se je rešil sledeče: Valentin Žergoj, znan nemčurski hujskač v Globasnici, stal je zadnji čas pod skrajno demoralizujočim vplivom „Štajerca“. Vsi znanci in celo njegova žena potrjujejo, da je bil med „štajerskimi izzivači, pogosto pijan, kot tak pa je vedno izzival pretepe in ni pustil niti najmirnejšega Slovenca pri miru. Na večer nesreče dne 14. julija je dražil po svoji stari navadi mnogo gostov v „Narodnem domu“ med temi posebno kočarja Lužnika, 60 let starega očeta peterin otrok. Ponovno mu je nagajal z „Grafenaverjevo kozo“, češ, da nabira cvetlice za njo. Zunaj gostilne je prišlo do pretepa v katerem je dobil Žergoj navidezno malenkostno rano na lice. Drugi dan se je norčeval iz male rane, češ, da ga je Grafenauerjeva koza brenila in se ni niti zmenil za udarec. Ker se ni varoval, začela se mu je rana gnajiti in je umrl. Žergoj je proti orožniku izrecno izjavil, da je bil pretepa sam kriv, da ga je sam izzval, da nikakor noče tožiti Lužnika in da tudi pri sodišču ne more pričati, ako bi se stvar naznanila. Obžaloval je celo stvar in izrazil željo, naj mu Lužnik odpusti žalitve. Razen tega pa nikdo ne ve niti od Slovencev niti od nasprotnikov, da bi bil Lužnik kdaj volil Slovenca. In to naj bo po izjavi „Štajerca“ uboj iz političnih motivov! Hujskega in zlobnejšega zavijanja resnice si pač ne moremo misliti. Vsa podlost tega početja pa stopi šele v pravo luč, če se pomisli, da je edino umazani in lopovski „Štajerc“ kriv tega bratskega razpora med Slovenci sploh, da ta najnesramnejši vseh listov Nemci samo zato vzdržujejo, da bi sejali prepir in sovraštvo med Slovenci, in da je zategadelj za vse one posledice, ki izvirajo iz tega sovraštva odgovoren v prvi vrsti in edino le „Štajerc“ in nemški lopovi, ki stoje za njim. Protitakemu početju je edino orožje trdna sloga, jednoklena vez med vsemi Slovenci, kajti naša nesloga je zaželjeno sredstvo naših sovražnikov v našo pogubo!

— **Nemški izzivači,** ki so bili nedavno nekoliko otepeni od vročevrtnih Italijanov v južni Tirolski, bili so povod gorostasnim in dolgovoznim lamentacijam, s katerimi so vsi nemški listi naravnost preplavljeni. Laži in pretiravanja, hujskanja in najnižkotnejšega psovanja na Italijane se ne manjka. In vendar bi mi miroljubni Slovenci, lahko povedali marsikatero zgodnico o slučajih, ko smo morali čutiti, nože, kamenje, palice, in razne gnusne predmete iz rok podivjanih in zbesnelih Nemcev na svojih telesih, to pa samo povodom kakega nedolžnega zabavnega izleta v sredi slovenskega ozemlja, kakor n. pr. v Celju, v raznih krajih slovenske Štajerske in slovenske Koroške. Takrat seveda so nemški listi ali molčali ali pa stvar tako zavijali, kakor bi se bilo godilo ravno narobe. Tudi za ta, najnesramnejši in najsurovejši vseh narodov bodo prišli časi, ko se bo zlomila njihova prepotenca.

— **Stajerske novice.** Uzorne narodnjake so se pokazali lavantinski dušni pastirji in kateheti, ko so prošli mesec na zborovanju svoje „Zveze“ sklenili, da vrnejo brezpogojno vse samonemške tiskovine na slovenski zemlji in da bodo pošiljali uradne izkaze toliko časa na navadnem belem papirju, dokler vlada ne preskrbi slovenskih ali vsaj dvojezičnih tiskovin. Vsa čast jim! — V Dravi so našli pri Mariboru utopljenca, ki je ležal že skoro mesec dni v vodi, in bil že zelo razpadel. Menda je to posestnik Ivan Halleger s Koroškega pri Celovcu. — Strela je udarila v vinsko klet Martina Vtičarja v Humu pri Ormožu in v hišo Franca Hovnikarja v Zaberku pri Šoštanju. Oboje poslopj je do tal pogorelo.

— **Na nemškem učiteljišču v Mariboru** se zagrizene Nemke nočejo učiti slovenskega jezika, ki je v tem, sredi slovenskega ozemlja ležečem mestu, neobvezen predmet. Ko pa potem iščejo mest, moledujejo in prosjačijo te nadeute mladenke od Poncija do Pilata, naj bi se jih nastavljalo, kje v bližini domačega kraja na Spodnjem Štajerskem, kjer pa obiskujejo šole sami slovenski otroci. Na ta način poučujejo slovenske otroke na mnogih šolah nemške učiteljice, ki slovenščino pačijo in jo komaj lomijo. Umevno je, da mora trpeti pri tem poduk. Bazen tega pa uplivajo zagrizene Nemke tudi v smislu germanizacije in ravnajo s slovenskimi otroci jako pristransko. Zato naj bi se vse občine, kjer so take Nemke nastavljene ali pa kamor se hoče kaka vriniti, združile v zahtevi po slovenskih učnih močeh. To zahteva skrb za dober učen uspeh naših otrok. Nemke naj pa grejo med Nemce.

— **Mariborske novice.** Zblaznel je 23 letni posestnik sin Aleksander Dapoc; metal je kamenje v bližnje trgovine in grozil sestram in bratom da jih ubije. Prepeljali so ga v Gradec. — V tukajšnji kaznilnici je zadnji petek 26. jul, umrl Rajmund Wieser, bivši župan, gostilničar in tovarnar v Hočah. Pred 8 leti je najel svojega viničarja, da mu je zažgal tovarno in lani v jesen je stal zaraditega pred porotno sodnijo ter bil obsojen na tri leta ječe. — Kroglo iz samokresa si je pognala v glavo Pirchanova blagajničarka gdč. E. Schell ter se smrtnonevarno ranila. Vzrok je baje nesrečna ljubezen.

— **V vnsko klet** je udrl dne 28. m. m. že večkrat kaznovani potepuh Pavel Omejec pri gostilničarju in občinskem predstojniku Josipu Šustersiču iz Semiča, medvoške občine. Z ošpičenim kolom je napravil luknjo v zid in potem pobral iz njega toliko opeke, da je mogel lahko skozi luknjo v klet in nazaj. Na ta način je šel večkrat v klet in se tam iz različnih sodov prav pošteno napil. Drugi dan je opazil Šustersič luknjo v zidu in kmalu potem našel spečega Omejca zraven na podu; zraven njega sta ležali dve polni steklenici vina. Napram orožniku, ki ga je potem aretirali, ni svoje tatvine prav nič tajil in samo rekel, da se je hotel enkrat prav do dobra napiti.

— **Žalostna usoda Amerikanca.** V Gorici se je javil na policiji dne 20. julija 40 letni godec Franc Bajec iz Zagorja pri Litiji in prosil podpore, da se more vrniti domov. Bajec je prišel v Gorico brez vsakih denarnih pripomočkov peš iz Ženove, kjer je prodal zadnja svoja nepotrebna oblačila. Bajec je bil pred leti kapelnik pri postojnski in idrijski godbi, pozneje pa knjigovodja v Nabrežini, kjer je živel v jako dobrih razmerah. Pred dvema leti se je izselil v Brazilijo s svojo ženo, in tam kmalu našel v Rio de Janeiro službo, in sicer on kot kontorist, njegova soproga pa v neki tvornici. Pred več meseci pa ga je vrgla v posteljo huda mrzlica. Ko je okreval se je vrnil nazaj v Evropo; svojo ženo pa je moral pustiti v Ameriki, ker je bila vezana po kontraktu, da ostane še eno leto v službi. Bajec upa, da se mu bo v domovini bolje godilo, nego v Ameriki.

— **V Ponikvah na Goriškem** je predvečerajšnjim popoldne in zvečer pogorelo 24 hiš in 7 gospodarskih poslopj, mnogo hišne oprave, gospodarskega orodja, žito in klaja Zgorele so tudi štiri govedi. Škoda je velikanska.

— **O umoru kočijažev v Trstu** piše tržaški „Piccolo“ da je namen ropa izključen. Kdo bo umoril dva kočijaža, skoro neposredno za drugim, v tako nevarnih okolnostih in tako hladno in premišljeno za par kron? Izključena pa je pri teh umorih vsaka psihična perverzost, kakor n. pr. pri londonskem Jacku, ki je preparal treh ženskam lahkoživkam ali pa pri berlinskem neznanecu, ki je pred nekaj dnevi na enak način smrtnonevarno ranil več deklic. Umoriti dva kočijaža s strelom v vrat ne kaže o spolni ali drugi perverzosti. Člankar meni, da je nagib umora sledeči: Odstraniti dve nevarni priči. Kočijaži so namreč večkrat, tudi nehote vsled svojega poklica priče zločinov ali pa drugih stvari, ki morajo ostati tajne. Praznika so najbrž umorili člani organizirane bande, katere skrivnosti sta morda umorjena kočijaža poznala. — O aretaciji Alojzija Žergola, katerega je policija zaprla, ko se je prijavil v umobolni opazovalnici v Trstu, češ, da se na ta način hoče odtegniti preiskovanju glede na umor kočijažev, poroča neki tržaški list, da je Žergol res umobolen in da aretacija nima nobene podlage. Gre se za nervoznost policije, ki vse mogoče ljudi zapira, pravih morilcev pa ne more dobiti.

— **Poskušeni somomor.** 24 letni bančni uradnik Ivan B. v Trstu si je pognal v samomorilnem namenu

štiri krogle v glavo, vendar so ga še živega prepeljali v bolnišnico. Ni upanja, da bi okreval. Samomorilec je član jako ugledne tržaške rodbine.

— **Tržaške novice.** Dne 31. m. m. okoli ene ure popoldne so začudeni opazovali ljudje na „rudečem mostu“, kako plavajo ribe vse proti bregu kakor omamljene in da pri tem odpirajo usta, kakor bi lovile sapo. „Mularija“ jih je mogla loviti kar z rokami. Kmalu pa so ribe izgubile, ker so poerkale druga za drugo. Voda je bila belkasto-kalna in dišala kakor po žveplu. — Dne 31. julija je pal v Kanal pred cerkvijo sv. Antona novega, 12 letni Maks H., ko je za zabavo skakal po čolnih. Neki redar ga je nato potegnil iz vode in ga odvedel na policijo, kamor so poklicali Maksovega očeta. — Čevljar Humbert Ambrosio iz Latisane pri Vidmu v Italiji, je v Trstu obiskoval tečaj bolniških strežnikov. Ker ni prestal končne skušnje in ker mu predavatelj zdravnik dr. Stenier na noben način ni hotel dovoliti ponovljalne skušnje, napadel je Ambrosio zdravnika s čevljarskim nožem na cesti in ga sunil v pleče. Rana k sreči ni nevarna. Napadalec so zaprli. — Luciji Perič v Trstu je njen ljubimec Filip Traendo, Lah iz Italije, grozil z odprto britvijo, ko sta se nekaj skregala. Perič je letela kričaje do policijskega inspektorata, ljubimec pa za njo. Nevarnega moža so aretirali in izročili sodišču.

— **Pomorsko javno pravo.** Trgovinsko ministrstvo poroča: V trgovinskem ministrstvu so se zadnji čas vršila posvetovanja glede na načrt novega javnega pomorskega prava, ki naj nadomesti zdaj veljavni, a današnjim časom ne odgovarjajoči navigacijski edikt, ki pohaja že iz 18. stoletja. Gre se posebno za pravice in dolžnosti moštva na ladjah, pomorske in pristaniške policije ter uvedbo plač. Leta 1901. je vlada že izdelala načrt, ki pa se je vsled precejšnjih hib in nedostatkov ponesrečil.

b) tuje.

* **Nesreča v Kolpi.** Dne 28. julija popoldne se je šla kopat rodbina inženirja Poicia v Karlovcu v Kolpo. Ker so pri tem zašle tri hčerke in njegova svakinja v globočino nepoznane vode, so se pričele topiti in očetu se je le z največjo težavo posrečilo rešiti mlajši hčerki; starejša hči in pa svakinja sta utonili pred očmi žalostnega očeta in matere.

* **Čudovita ura.** Ruskemu carju je poklonil kmet Karas iz gubernije Račon nenavadno uro, za katere načrt je rabil celih 32 let in katero je delal 6 let. Ura je visoka 1 1/4 m, težka 365 kg in je izdelana iz lesa in kovine. Navije se ta ura le vsakih 400 dni, in kaže minute, ure, dni, tedne, mesece, dolžine dneva in noči, vzhod in zahod solnca, navadna in prestopna leta, spremembe meseca in gibanje zemlje, okoli solnca. Mehanizem je tako umetniško izvršen, da gre ura popolnoma neslišno.

* **Napaden brzovlak.** Med postajama Bramgieska in Deva proga Budimpešta-Braševo je nekdo položil na tir dinamitno patrono, katero je lokomotivno kolo spravilo do eksplozije. Poškodovan je tir, most in eno lokomotivno kolo.

* **Odvetnik na smrt obsojen.** Dr. Haw je 36 let star in je bil odvetnik v Ameriki. Poročen je bil s hčerko g. Molitor v Karlsruhe na Nemškem. To leto je obiskal s svojo ženo svojo taščo in se pri tem zaljubil v svojo svakinjo, ki je ostala še neporočena doma. Hawova žena je vsled tega vedno silila svojega moža, da odpotujeta in Haw se je nato res odpeljal. Iz Londona je pa skrivaj pobegnul od svoje žene in se vrnil, da še enkrat vidi svojo svakinjo. Med tem pa je bila njegova tašča v Baden-Badnu umorjena, in ker je sum letel na dr. Hawa, češ da je on naročil umor, so ga zaprli. Dne 23. t. m. je bil dr. Haw spoznan krivim umora in bil obsojen na smrt. Njegov odvetnik je prijavil zahtevo po reviziji. Ljudstvo je prepričano, da je dr. Haw nedolžen, in vsled tega je že prišlo do burnih prizorov pred sodiščem, pri katerih je moralo razen redarjev tudi še vojaštvo intervenirati.

* **Pomiloščenje na prošnjo moža.** Posestnik Gaudersdorfer iz Korneuburga je živel v večnem prepiru s svojo ženo, s katero je imel že osem otrok. Mož je zapodil ženo in otroke pa neprenehoma trpinčil. Ko je dne 10. septembra prošlega leta prišel mož zopet, kakor navadno, pijan domov, je hotela žena napraviti konec tem neznošnim razmeram. Zaprla se je v hlev, da je mož ne bi dobil. Ob treh zjutraj pa je šla k svojemu spečemu možu in ga trikrat s sekiro udarila po glavi, vendar ga umorila. Ženo so zaprli in obsodili nato na tri mesece težke ječe radi težke telesne poškodbe. Ženina prošnja za pomiloščenje je bila odbita. Ko je pa mož prosil za pomiloščenje, se je prošnja ugodilo, in sedaj živita mož in žena z otroci vred v najlepšem soglasju.

* **Novi silabus.** Inkvizicijska kongregacija v Rimu, kateri stoji na čelu papež, izdala je dne 4. t. m. novi silabus, to je dekret, v katerem zavrača in graja kot krive v 65 stavih izrečene trditve. Ost tega dekreta naperjena je v prvi vrsti proti takozvanemu „modernemu katoličanstvu“. Že delj časa javlja se v katoliški duhovščini, posebno na Nemškem v obrenskih provincijah gibanje, ki ima nalogo katoliške nauke modernim zahtevam primerno prirejati. Ti katoliški duhovniki, med njimi je nekaj jako uglednih učenjakov, pričeli so sveto pismo znanstveno kri-

tikovati, mesta razlagali so prosteje, nekatere v svetem pismu navedene dogodke tolmačili so kot prisposode in primere, ki se nimajo razumeti dobesedno. Z novim dekretom obsodil je papež vsak tak poskus. V dekretu samem niso imenovana imena, proti katerim je v prvi vrsti naperjen, tako da je vsakemu možno podvreči se tej odredbi in opustiti vse nadalje delovanje v smislu „modernega katoličanstva“. Kak uspeh, da bo imel novi silabus, se še ne more reči. Mogoče, da se bo s tem zamorilo celo gibanje. Mogoče pa tudi, da ostanejo novokatoličani trdni in se ne bodo upognili ostri obsodbi. Potem sta seveda razpor in ločitev od Rima neizogibna. Srednje poti ne pozna vsako približanje je izključeno: Rimu se mora vse ukloniti, ali pa sledi ločitev. Vse duhovništvo mora se udati brezpogojno ukazom iz Rima. Nek kardinal iz gori omenjene kongregacije se je izrazil, da je potrebno, da se ločijo od cerkve prostovoljno ali pa s silo oni udeleženci modernega gibanja, ki nočeju izstopiti iz nje, da bi jo tem sigurneje uničili.

* **Samomor bivšega državnega poslanca.** V Budimpešti se je dne 22. pret. m. ustrelil bivši poslanec Zomborski, odvetnik dr. Pavel Drakulics. Pri zadnjih volitvah v državni zbor je propal kot kandidat liberalne stranke proti Košutovu Fernbachu. Drakulicsa so gnale v smrt slabe premoženjske razmere, kajti bil je na glasu velikega zapravljivca, igralca in — pijanca.

* **Smrt vsled kačjega pika.** V Trentu je razkazoval te dni neki Josip Pfisterer iz Bolcana svojim prijateljem nekaj živih kač, ki jih je prinesel s svojega potovanja iz Egipta. Med temi kačami je bila tudi takozvana kleopatrina kača, ki šteje med najstrupenejše. Ker se je ta kača zdela Pfistererju preveč lena, jo je dvakrat uščipnil, kar jo je tako razjarilo, da ga je piknila s tako silo v roko, da so jo morali strgati z roke. Čeprav so Pfistererja takoj prepeljali v bolnico, je vendar že po par urah umrl.

* **Veselje je rodilo žalost.** Minole dni se je peljal Amerikanec Borčič s tovarišem Vukeličem in Sorakom iz Reke proti Senju. Od veselja, da je zopet v domovini, je streljal Borčič z revolverjem v zrak. Ker pa nesreča nikdar ne počiva, je Borčič zadel z enim strelom kočijaža Popoviča v hrbet, da je ta na mestu umrl. Sumilo se je, da je ta umor v zvezi s tržaškimi zavratnimi umori na Hrvatškem. Ker se je pa izkazalo, da je ta umor le posledica neprevidnosti bodo Vukeliča in Soraka takoj izpustili, le Borčič ostane v zaporu ter se bo moral zagovarjati radi uboja iz neprevidnosti. Popoviča so pokopali v Gospiću.

* **Madžarska nasilnost.** Slovaški rodoljubi so poslali na člane avstrijskega parlamenta in na vso izobraženo Evropo spomenico, v katerem povzdigujejo svoj glas v imenu človečanstva proti krutemu zatiranju nemadžarskih narodnostij, posebno Slovakov, od strani Madžarov. Vsa Ogrska s Sedmograško šteje 63 komitatov (okrajev) in od teh spada na slovaško ozemlje 16 komitatov. Na Ogrskem vlada plemenitaš in jud. Slovaški jezik preganjajo povsod v uradih, šolah in v cerkvi. Sodnijska vabila so madžarska. Slovaški kmet jih ne razume, zato se gre počut v žganjarno k judovskemu gostilničarju. Ta ga pošlje k judovskemu odvetniku, ki kmeta poštno odere. Sodnik dela zapisnik po madžarsko, kmet podpiše, česar ne razume, naposled ga pa še po madžarsko obsodijo, tako da kmet niti obsodbe ne razume. — Razume jo še le, ko ga vtaknejo v luknjo ali ga pa pridejo zarubit. — Grozovito pa je, kar poročajo v spomenici o ropanju slovaških otrok: Od leta 1883. obstoji „Gornjeogorsko kulturno društvo — Felső Magyarországi kultur agyesület — katero Slovaki po začetnih slovih imenujejo „Femka“. Okrajne skupine Femke so razširjene po celem Slovaškem. Femka ustanavlja mažarske otroške vrtee in knjižnice, razširja mažarske časnike, deli mažarskim učiteljem nagrade itd. Femka pa si je iznislila naravnost blazno sredstvo, da namreč slovaške otroke pošilja na južno Mažarsko in jih da mažarskim obiteljem v rejo, da jih preleve v polnokrvne Mažare. L. 1884. so agenti Femke starše pregovorili, da so dovolili odgon otrok na jug. Lagali so staršem, da bodo otroci pri božatih ljudeh na reji, se izučili rokodeljstva in se izšolali ter se v domovino vrnili kakor baroni. 400 otrok so spravili kakor živino v vagono. Nekateri so se res vrnili, toda razcapani in zane-marjeni. Dekleta so se vrnila — zapeljana. Na jugu so pasli otroci konje in svinje. Take ekspedicije so se izvršile še štiri. Za četrto je dovolilo ministrstvo 3000 K podpore.

Prosveta.

Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je razposlala zglasnice in glasovnice z vsemi naslovi podružnicam in pokroviteljem, kolikor so bili naslovi znani. Kdor še ni prejel zglasnice za zborovanje na glavni skupščini dne 6. avgusta t. l. v Boh. Bistrici, naj se zglasi pravčasno.

Glavne skupščine naj bi se udeležili poleg domačinov Bohinjcev prav mnogoštevilno rojaki sploh, da rečemo pri tem zborovanju resno besedo med seboj, kako nam je ču-

vati naše meje, kako ohraniti to, kar je našega, kako zanesi prosveto v one kraje, med one naše rojake, kjer bi je ne bili deležni brez naše pomoči, no kako dati družbi naši novih življenskih moči, kako pospeševati v večji meri njeno stremljenje. Naloga, ki si jo je stavila naša družba, je gotovo vitalnega pomena za naš narod, za to pa tudi rojaki, vsi na krov, vsi na delo slovensko, vsi za našo družbo!

Sklep vodstveni, da se vrši letošnji občni zbor prav v Bohinju, zadovoljil pa bo že vsakega, ki pozna krasni Bohinj, zadovoljil pa bode onega, ki si ga ogleda povodom našega zborovanja. Bohinj očara s svojo naravno krasoto vsakega in srce si želi vedno in vedno nazaj tja gori,

„Kjer Savica, hči kraljeva,
pribobni in pesem peva...“

NB. Za obed ob glavni skupščini sv. Cirila in Metoda na Bohinjski Bistrici zglasiti se je do konca tega meseca pri upravnistvu grand-hotela „Triglav“ v Bohinjski Bistrici.

Kettejeve poezije. Založnik L. Schwentner v Ljubljani nam poroča, da je Kettejeve poezije razprodal in pripravil drugo pomnoženo in ilustrovano izdajo, ki ima iziti čimprej. Knjigo je zopet uredil A. Aškerc, ki je napisal tudi obširno življenjepisno in književno kritično študijo, ilustracije je izvršil slovenski umetnik M. Gaspari; poleg ilustracij je pridejan tudi pesnikov portret, fotografski posnetek Ketteja na mrtvaškem odru in faksimile rokopisa nekega njegovega soneta.

Že to, da so bile Kettejeve poezije razprodane tekoma par let, ter da se je vsled vednega povpraševanja po njih založnik odločil še za eno izdajo, nam priča zadostno, da je slovenski narod porazumel, kaj pomeni Kette v naši književnosti. Imena: Kette, Aškerc in Gaspari so nam porok, da se imamo zopet nadejati knjige, lepe v vsakem oziru; tembolj, ker nam doseđanje Schwentnerjeve publikacije jamčijo za to, da je oskrbel tudi tej knjigi kar najelegantnejšo zunanjo obliko. Več o njej izpregovorimo, kedar izide in se nam doloži v oceno.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Zadnji čas je borza nekoliko oslabiljena posebno zato, ker so bila ameriška poročila o železu in bakru neugodna. Tudi berlinski trg je slabo vplival na dunajskega. Zato so tudi skoraj vsi tujkajšnji kurzi padli. Zanimanje, katero se je kazalo za kreditne akcije avstro-ogrskih bank za približno K 1.75 do K 2.—. Istotako so tudi industrijske cene nižje. Višje so le plenzjske in sladkorne delnice.

Na tržaški borzi je opaziti isti obrat v denarnem prometu, dočim je pa trg s tujimi pridelki jako živahen.

Zagrebska borza posluje povoljno. Denarni promet je še precej samostojen posebno z delnicami domačih podjetij. Žitni trg je precej odvisen od peštanskega.

Promet s pridelki.

Dunajska borza je sedaj popolnoma navezana glade žitnih cen na Pešto, ki edino cene žitu določa. Zaupanja v nižje cene ni skoro nič posebno, ker stoji trg z moko tako visoko.

Pšenica, kateri so se cene prejšnji teden že nekoliko znižale, se je zopet podražila. Tudi rž je poskočila za približno 10 h. Ječmen se je podražil zadnji teden za 20 h. Koruzna cena je skoro ista, dočim se je podražil oves komaj za 5 h.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 12.— do K 12.60; banaška 76 do 79 kg K 11.45 do K 12.05; viselburška in rabska 76 do 80 kg K 11.20 do K 11.80; nižeavstrijska in moravska K 11.20 do K 11.60

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8.95 do K 9.15; peštanska 72 do 74 kg K 8.95 do K 9.20; avstrijska 71 do 74 kg K 8.65 do K 8.90; ogrska 72 do 74 kg K 8.75 do K 9.05.

Ječmen K 7.40 do K 7.80. Cena vedno ista.

Koruzna, ogrska K 6.77 do K 7.20.

Oves, ogrski srednje vrste K 8.50 do K 8.75; prve vrste K 8.65 do K 8.85.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 57.20 D, 58.— Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 92.— D, K 94.—. Vedno stalno.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 74.— do K 74.50. Nikake spremembe.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11.50 D, K 12.— B. Cene se zadnji teden niso nič spremenile.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje	K 1.— do K 1.50
„ „ zadnje	„ 1.26 „ „ 1.52
telečje	„ 1.— „ „ 1.48
svinjsko	„ 1.28 „ „ 1.32
ovčje	„ 1.— „ „ 1.12

Meso je postalo nekoliko dražje.

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 73.50 D, K 74.50 B ab Dunaj. Cene višje.

Slanina, bela z zabojem prompt K 70.— D, K 71.— B ab Dunaj. Pri slanini in masti so cene zopet vedno iste.

Loj, prompt K 41.50 D, K 42.—. B ab Dunaj.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 74.— D, K 75.— B, kristalni sladkor prompt K 65.50 D, K 66.— B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos navadna K 39.— do K 41.—, bolja K 51.— do K 53.—.

Zakon za trgovske sotrudnike. Vlada je predložila državni zbornici zakon o zboljšanju socialnega stališča za trgovske sotrudnike v prvi vrsti, potem pa tudi za privatne uradnike pri raznih denarnih zavodih, zavarovalnicah, zastavnicah, tiskarnah in sličnih podjetjih, in ob enem veljaven tudi za akademično izobražene nastavljenice po raznih tovarnah in sličnih podjetjih, kot za inženere, kemike itd. Dasi ima že stari trgovskopravni red veliko določb, je vendar za današnjo dobo pomanjkljiv in nezadosten. Tudi nova predloga ni na višku socialnih modernih zahtev, a vendar je za vse trgovske sotrudnike in privatne uradnike važen korak naprej. Posebno pomenljive so določbe, da se službo brez posebej v predlogi navedenih vzrokov mora odpovedati najmanj mesec dni naprej, drugače je delodajalec zavezan, dati uslužbencu plači primerno odškodnino; dalje da mora dobiti vsak uslužbenec, ki je že šest mesecev v službi, na leto nepretrganih deset dni dopusta; da mora delodajalec plačevati v slučaju bolezni popolno plačo šest tednov, in sme odšteti le toliko, kolikor odpade na njegov del vplačevanja v bolniško blagajno, ako je uslužbenec vpisan. Principijelno važna je tudi določba, da mora delodajalec dati uslužbencu zdravo, higijenično stanovanje in eventuelno zdravo, dobro hrano, drugače sme uslužbenec brez odpovedi službo opustiti. Zelo pomenljiva je točka, da mora dobiti uslužbenec popolno plačo za štiri tedne vojaških vaj, ako je že šest mesecev bil v isti službi. Vse dogovorjene denarne kazni so podvržene sodni odmeri. Posebne določbe se bavijo s provizijo, z nastopom službe, z odškodninami, tantjemami itd.

Kakor veje iz vseh teh točk moderni duh, tako pogrešamo v tej vladni predlogi uravnava števila delavnikov, dalje določb, kdaj se morajo prodajalne in pisarne zapreti. Tudi nedeljski počitek ni omenjen niti z besedico. Popolnoma neumesten je vzporedni takozvane konkurenčne klavzule, ki določa, da ne sme uslužbenec v gotovih slučajih po dogovoru določen čas vstopiti k enakemu podjetju. Čeprav je ta nepotreben pridržek omejen na najdalj eno leto in na najmanj 3000 kron letnega zaslužka, je vendar skrajno nesocialen in zastarel.

Ker bo o zakonu, oziroma predloženem načrtu še govorila zbornica, upamo, da bo zakon v novi zbornici zgubil marsikako gori omenjeno hibo; pozdravljamo ga že v naprej kot znaten napredek socialne zakonodaje.

Koprive kot krmo piporoča mariborski „Slovenski Gospodar“ v mali živinoreji. Koprive, ki rasto kot nadležni plevel v grmovju, ob vrtnih ograjah, za potoku, ob potoku, gozdnih robovih itd., se pogosto uporabljajo dobro razrezane in pomešane med otrobe ter omečene z vodo ali mlekom za pičo mladih gosij. Pri tem pa se nikakor ni upoštevala redilna moč koprive kot krma, ampak le, da goji otrobe in drugo pičo, katera je zmešana s koprivami, raje žro, torej da te povečajo tek mladih živali. Novejše skušnje in preiskavanja pa so dognale, da so koprive na redilnih snoveh slične najboljši krmi in da radi tega zaslužijo, da bi se jih izkoriščalo za krmjenje malih domačih živali, akoravno se jih za pridelovanje v velikih množinah ne more rabiti. Njih vsebina glede dragocenih snovij je n. pr. večja, kakor ista od sena ali od suhe detelje. Suhe koprive imajo po razglašeni preiskavanjih celo skoro dvakrat toliko beljakovine in trikrat toliko masti v sebi, kakor navadno seno. Kar pa se tiče drugovrstnega sena, prekaša jih kopriva vse za več nego dvojno njih vsebino masti. Glede tega bi bilo priporočati, da bi se koprive v kmetiji ne porinile več brezbrizno kot nadležni plevel na stran ali celo uničile, ampak uporabljale v vedno večji meri in splošno za krmo živine, posebno prašičev in mladih gosij. Priporočati pa je nadaljno koprivno semje kot izvrstna piča za vso mlado perutnino, katera pri tej izvrstno vspeva in se razvija, tako da rejcu v obilni meri poplača mali trud, katerega mu povzroči nabiranje koprivnega semena ter sušenje in hranjenje koprive same.

Ravnanje s trtami, ki jih toča poškodeje. „Kmetovalec“ daje iz strokovnjaške roke naslednja navodila:

„Če toča pobije, je predvsem treba takoj z galico poskropiti, nato pa kakih 8 do 10 dni počakati, da se po njej napravljena škoda v polni meri pokaže.“

Potem je treba trte dobro pregledati in na naslednji način z ostrim nožem odrezati:

1. Vse močno ranjene ali zelo razkosarjene liste je porezati.

2. Na šparonih ali napnencih je pustiti samo one mladike, ki imajo še kaj ohranjenega grozdja na sebi, druge pa odrezati. Mladike z grozdom se skrajšajo za toliko, kolikor je nujno treba. Najbolje je, če ostanejo nad zadnjim grozdom še trije do štirje listi. Izrasli zalistniki se priščipujejo za prvim ali drugim listom.

3. One mladike, ki stoje na reznici (palcu ali ščapu) ter imajo dati les za napravo reznice ali šparonov v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi trgateg prihodnjega leta izgubljena.

Če so takim mladikam samo vršički odbiti, odrežemo le najbolj poškodovani del ter gledamo, da ostane na koncu kak zalistnik, ki takoj naprej raste in nadomestuje trti odbiti vršiček. Ostale zalistnike priščipujemo za drugim listom, ker morajo ti listi namesto odbitih glavnih listov trtni les rediti.

Če so pa te mladike tako pobite, da je le njih spodnji del ohranjen, jih moramo tako obrezati, kakor po navadi pri spomladnem obrezovanju, to je na palec (ali ščape) dveh do treh zdravih očes.

Ta očesa poženejo in dajo tak les, kakor n. pr. letos na zeleno cepljene trte.

Vse druge, trti nepotrebne mladike obrežemo, da gre živč le v one, ki jih rabimo za prihodnje leto.

Če pa toča še toliko mladik na trti ne pusti, da bi iz njih napravili reznice ali palčke, moramo shraniti in rediti dve do tri mladike, ki po navadi poženejo iz starega lesa.

4. Pri vsem tem delu pa moramo za to skrbeti, da tiste mladike, ki so na trti ostale, ohranimo zdrave ter da njih les dobro dozori.

Treba je torej vezati kmalu in večkrat proti peronospori (z galico škropiti in meseca septembra vsako mladiko za tretjino skrajšati).

Gospodinska šola c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Meseca oktobra se otvori deseti tečaj gospodinske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čl. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem posloju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisa in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarnstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljava, perilo, to je sploh za vse, 30 K, ali za vestečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednje obleke s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;

2. znati čitati, pisati in računati;

3. predložiti zdravniško izpričevalo, da so zdrave;

4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 15. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Pridelek sadja na Štajerskem. O letošnjem pridelku sadja na Štajerskem poroča zveza štajerskih poljedelskih združenj po natančnih poizvedbah o stanju začetkom tega meseca: obrodile so letos dobro le črešnje in trte, koder niso pomrznile. Splošno pa bo letos malo sadja. Glavni vzrok tega je dolga zima, vsled katere so pomrznile n. pr. breskve in marelice. Slive so manj trpele. Jablane in hruške so dobro cvetele, ponekod bolj, ponekod manj, kakor so pač lani manj ali bolj obrodile in bilo je upati povprečno na srednje dober pridelek. Tega pa so uničili mrčesi ob času cveta in neugodno takratno vreme. — Ker letos tudi v Švici, na Nemškem in na Nizozemskem ne bo sadja, bodo lahko oni, katerih sadonosniki vendar nekaj obetajo, dosegli lepe cene za sad.

Vinska letina se nam v naših goricah ob Savinski dolini letos obeta kaj slabo. Zlahtno trto, ki je že poprej silno pešala, je letošnja huda zima uničila skoraj docela, a tudi Izabela, s katero so naši vinogradniki večinoma posajeni, je močno trpela. Ker ameriška trta v naših mrzlejših legah ne uspeva posebno dobro, se kaže našim goricam kaj slaba prihodnost. Umestno bode tedaj, če si bode marsikateri posestnik od svojih dosedanjih vinogradov ohranil le en del ter skušal tistega z najintenzivnejim obdelovanjem ohraniti v večji rodovitnosti, večino pa posadil s sadnim drevjem, ki ne zahteva toliko truda in troškov, pa daje ravno v naših legah vendar tako lepe dohodke.

Velika gospodarska razstava se je vršila v Pragi od 26. maja do 2. junija. Ta razstava je jasno pokazala, na kako visoki stopnji se že nahaja češko poljedelstvo. Zelo zanimiv je bil oddelek za govedo, konje (pošumavske), ovce, koze, svinje in perutnino. Živinoreja je tudi na Češkem važen vir kmečkih dohodkov.

Kakor v vseh naprednih poljedelskih deželah tako je tudi na Češkem poljedelstvo v ozki zvezi z industrijo; kjer cvete poljedelstvo, tam cvete tudi industrija. To je pokazal poseben oddelek za kmetijske stroje, katerih je bilo 1554 od najmanjšega poljskega orodja do največjega parnega pluga.

V poljedelskem oddelku češkoslovenskega narodno-pisnega muzeja so bila razstavljena stara kmetijska orodja, stare knjige in listine, ki se tičejo poljedelstva, fotografije in modeli gospodarskih poslopij, strojev, skupine in tipi iz kmečkega življenja. Vsak češki kmet je z veseljem gledal na te starožitnosti in veseli spomini so se mu zbuvali pri pogledu na te stare spomenike.

Knjižni in literarni oddelek je bil namenjen za moderne češke knjige o poljedelstvu, za gospodarske časopise in revije, posebno pa za združniške liste. Tu je bila tudi slika češkega Raiffeisna Kampelika, ki si je pridobil za češko združništvo neveljavih zaslug. Saj stoji češko združništvo v Avstriji na prvem mestu. Od nad 5000 avstrijskih kmetijskih združenj imajo Čehi sami okrog 2000 združenj.

Razstave so v našem modernem življenju velikega izobraževalnega pomena, zlasti pa gospodarske razstave. Ako gre človek na tako razstavo, se nauči več, ko če bi prečital celo vrsto debelih knjig. Tu vidi napredek našega modernega gospodarstva v primeri s starim primitivnim načinom pridelovanja, vidi pa tudi še marsikatero nedostatke.

Ravno ti nedostatki pa, katere odkrije taka razstava, so najmočnejša vspodbuda, da narod ne ostane na isti stopnji, ampak da napreduje in hiti naprej k boljšim uspehom in k boljši bodočnosti.

Delo marljivih čebelic se letos posebno blagoslovja. Tako bogate paše niso imele te ljubke živalice že mnogo let. Panji so v pravem pomenu besede naliti z najzlahtnejšo strdjo.

Le škoda, da je med nami le prav malo čebelarjev, ki bi zamogli prav izkoristiti marljivost svojih čebel. Večinoma se pri nas čebelarji še s starimi, nerodnimi panji z nepremičnim satovjem, med se odvzeti ne more in čebele pri obilni paši praznujejo, ker nimajo kam dati medu. Toda oni čebelarji, ki imajo panje s premakljivim satovjem, ti so pač letos na konju! Po dvakrat, trikrat so že lahko s točilom izmetali med in v par dneh so živalice ob letos tako bogatih virih zopet napolnile izpraznjeno satovje. Apostoli modernega čebelarstva imajo letos pač posebno hvaležno delo, ko jim je možno, očitno pokazati naravnost čudovite uspehe modernega čebelarstva. V eni prihodnjih številkih pričujemo zanimiv članek „Prednost premakljivih panjev“, ki ga je spisal odlični slovenski čebelar.

Pred žetvijo. Danes je najvažnejše gospodarsko vprašanje za Avstro-Ogrsko, kako bo izpadla letošnja žetev. Zadnje poročilo ogrskega poljedelskega ministrstva je bilo precej neugodno ter se je cenila letina pod srednjo. To neugodno poročilo pa so hoteli prodajalci izkoristiti, ali le z nezadovoljnim uspehom, ker poročilo se ni verjelo, ampak se je cenila letina z zasebne strani bolje in to z vso pravico. Poročila ogrskega poljedelskega ministrstva z dne 4. julija se glasi precej ugodneje, letina pšenice se ceni za 1.37 mil. mt. stot., višje toraj na 33 mil. met. stotov. Nad ržjo že poje srp, medtem ko bo pšenica v nekoliko dneh prišla pod koso. Velika vročina je povzročila pre zgodnjo zoritev. Povdarjati pa še moramo, da kraji, ki so preje neugodno poročali, so danes primorani javiti ugodna poročila, posebno zasebne cenitve prekašajo daleč uradne. Ruska poročila o svoji letini jako neugodno. Razna ugodna poročila so nekoliko ohladila borzizance, kateri so vsled velike vročine pognali jako visoko. Kakor nam je znano, se budimpeška borza posluži vsakega, tudi najneznatnejšega poročila, da začne rogoviliti. Ker je vročina res velika, so imeli borzizanci takoj celo kopico poročil pri rokah, da je pšenica naenkrat polna rje, da prehitro zori, prilezla je zopet razna golazen itd., in cena je šla znatno navzgor, ter to še danes občutimo. Navedenim dejstvom nikakor ne moremo odrekati posledic, ali kako velike so te, tega še ne moremo presoditi, ker deloma je padel dež in posledice vročine zmanjšal, potem pa pšenica malo pred žetvijo itak rabi vročega solnca, da dobro dozori.

Za živinorejo. Vlada vendar enkrat resno misli na akcijo, s katero hoče pospeševati živinorejo. Ta akcija bode neposredno koristila živinorejcem, posredno pa širšemu prebivalstvu, konsumentom mesa. V ta namen bode vlada dovoljevala večje podpore v povzdigo živinoreje ter olajšave pri vožnji, obenem pa pospeševala pridelovanje boljše krme, izboljševanje planin in pašnikov. Kakor smo že poročali pred tedni, je že izdelan načrt zakona za izboljšanje planin. V tem oziru smo precej zaostali. Živina se pase po planinah vsepovprek; išče si boljše pašo in se razvadi, da slabšo pohođi in prezira. Tudi je na planinah še premalo hlevov, kjer bi se pridobival gnoj za izboljšanje paše. V mnogih krajih sploh ni napajališča za živino. Potrebno je tudi, da se pašniki ločijo od sveta, ki ni gođen za pašo, pač pa za pogozditev. Treba je tudi več pouka, boljše nadzorstva itd. Opozoriti pa moramo vlado in druge merodajne kroge tudi na pašnike in senožeti v nižini, n. pr. na obširne prostore po Krasu, in v Suhi Krajini in drugod. Tu je v prvi vrsti potrebno, da se zasejejo boljše vrste krmé, da se napravijo napajališča, izčistijo senožeti in pašniki. V to pa je potreba primerne pouka in podpore.

Novo hranilnice za otroke. V Newjorku je izumel neki Amerikaneec novo vrsto hranilnic za otroke. Hranilnica je navadne velikosti, kakor se jih dobiva po prodajalnicah od K 1.20 do K 5.— Izumitelj pa je vtaknil v hranilnico malo uro, katera se navije, kakor hitro se dene v hranilnico komad 50 stotink, za kateri je napravljena odprtina. Ura gre 24 ur. Če se hoče torej, da gre ura redno, se mora vsaki dan uložiti v to hranilnico ali skrinjico 50 stotink ali 10 cent. ameriškega denarja. Tako se prihrani vsak teden 70 cent. ali v naši vrednosti K 3.50. Take hranilnice se prodajajo v velikem številu. Prav bi bilo, da bi se uvedle tudi pri nas.

O hmelju je dobilo poljedeljsko ministrstvo sledeče poročilo: Na Štajerskem je hmelj zavoljo hladnih noči in vročih dnevov v majniku in suše v juniju splošno zaostal. Rani hmelj že cvete. Rastline so tuintam poškodovane vsled mrčesa in strupene rose. Na vzhodnem Štajerskem haže sedaj hmelj bolje ko na južnem. — Na Češkem je hmelj tudi močno zaostal. Rastline so splošne dosegle tričetrtinsko višino hmeljev in so zdrave. — Dobro stoji s hmeljem v Galiciji, na Moravskem še rastline niso zrastle do polovice hmeljev.

Govorilnica.

Gosp. Fr. Ž. v Ljubljani. Prerano izpadanje las na glavi je posledica kožne bolezni, kateri je pogosto vzrok našemu zdravju neprikladno pokrivalo. Posebno škodljivi so težki iz debele, za zrak skoraj neprodorne klobučevine izdelani klobuki. Čim dalj časa na dan nosi kdo klobuk, tem večja nevarnost je za dotičnika, da mu izpadejo lasje. Splošno je torej svetovati lahko, zračno pokrivalo tudi po zimi, poleti slamnik iz redko pletene, ali pa lahke in tanke slame. Še bolje je seveda če se hodi tudi izven hiše gologlav; ako se nato navadi (traja par dni) ne škoduje niti veter niti direktno solnce. Direktnih solnčnih žarkov se nam je bati na glavo le če smo jim dolgo

časa izpostavljeni na kakem sploh vročem prostoru, posebno, če trpimo žejo poleg tega. Torej pri delu na polju, pri zidarskem, tesarskem, strehokrovskem in kleparskem delu pod milim nebom ob vročih solnčnih poletnih dnevih posebno opoldne in ob ranih popoldanskih urah. Prehlajenja v glavo se pa nasprotno ni bati, tudi če bi ne bilo ravno gorke in tudi če bi bil veter.

Gospodična A. F. v N. M. Kopanje na prostem za vaše stanje ne bo škodljivo, če to storite le kadar je gorke voda in če se preveč ne utrudite pri tem. V tem oziru je Krka kakor vstvarjena za vas, seveda samo, kadar je zračna toplota zelo visoka. Plavanje je sploh za vas najpripravnejši šport in vam more bolj koristiti, kakor skoraj vsaka druga telesna vaja. Po kopanju je priporočati posebno lego na solncu, takozvano solčno kopelj.

Amaterfotograf v Lj. Razume se, da v temnih prostorih in ponoči fotografirate lahko pri zadostni električni luči. Ker pa električna luč ni vedno in vsepovsod na razpolago, pomagajte si lahko s takozvanim bliskom (Blitzpulver). Tak blisk si napravite, če previdno in dobro zmešate 30 delov Kalijevega klorata, 15 delov magnezijevega praška in 5 delov antimonovega žveplika (Schwefelantimon). Zmesi pa tretji ne smete, ker je eksplozivna in bi bila torej nevarnost, da se hudo opečeta. — Prav tako dober blisk za fotografiranje v temnih prostorih in ponoči daje tudi zmes sestojeca iz 3 delov fino zdrobljenega kalijevega permanganata in dveh delov magnezijevega praška.

Gosp. Fr. V. v S. Vzrok cikavosti vina leži v vašem nepravilnem kletarstvu. Ker ima vino, kakor pravite, že odločen duh in okus po kisu, se ne bo dalo več popraviti in zato vam ne preostaja nič drugega, nego da napravite iz vseh 30 hl vina vinski kis (ocet), ki se da lahko spraviti v promet. Svetujemo pa vam, da daste vino poprej kemično preiskati, oziroma določiti v njem oetno kislino, ker ni izključeno, da se v okusu motite in da se da vino vendarle še popraviti.

Gospodična S. Ž. v M. Opozarjamo vas, da je črnilo (tinta) za zaznamovanje perila naprodaj kot tako v prodajalnah papirja. Če si pa črnilo na vsak način sami napraviti želite, postreči vam morem s sledečim receptom: Vzemite 11 g srebrnega nitrata, 20 g amonijaka, 85 g prekarpnice (destilirane vode) 20 g arabskega gumija in 23 g kristalne vode; srebrni nitrat raztopite v amonijaku, sodo in gumi pa v vodi. Tako dobljeni raztopini je treba potem skupaj zmešati in zmes segreti, nakar raztopina (črnilo) potemni in se obenem ščiti.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Prva

domača dolenska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporočila

Slivovko navadno K 1.— lit.	Tropinovec navad. K 1.— lit.
„ III. „ 1.10 „	„ III. „ 1.10 „
„ II. „ 1.30 „	„ II. „ 1.20 „
„ I. „ 1.50 „	„ I. „ 1.40 „
Drožnik III. „ 1.30 „	Brinjevec III. „ 1.40 „
„ II. „ 1.50 „	„ II. „ 1.80 „
„ I. „ 1.80 „	„ I. „ 2.— „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1.10 do K 1.20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1.— do K 1.60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1.— do K 2.— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtev se pošljejo vzorci brezplačno

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovenskih tvrdkah!